

VÁROSUNK

GYOMAENDRŐD

A keresztény nemzeti gondolat hírnöke

Ára: 220 Ft

XXVI. évfolyam 5. szám * Társadalmi, kulturális, hagyományőrző folyóirat *

2019. május

A tartalomból:

- 5. In Memoriam:
20 éve hunyt el Tímár Máté
- 8. Hősök emlékezete
- 10. Igazolással vehetőek igénybe a
kedvezmények

- 14. Vesekőképződés megelőzésére
életmód tanácsok

- 20. Sajt- és túrófesztivál

AZ UTOLSÓ ÁMEN

Endrőd: Megviselt vén szívem érted dobogja az utolsó áment, Te vagy az én Jeruzsálemem, melyre egész életem ráment. Öröme, bújja, sikere, kínja, teljes egésze vagy és voltál, fél-életem is odaadnám többétni kallódó sorsnál... Szivárványom Jó anyám könnye, bölcsességem (ha lenne) Édesapámé Szép-szavam is szájáról való a Körgát alól. S a szorgalmáé minden tette serkentő példa, melyről a Körös is suttog néha (ha álomban elébem fodroz), az én szőke Amazonászom, s Himalájám a Polyákhalma, hová bárhonnan hazavágyom .Szerelem, szépség, ihlet-álom, melyből műveim születtek, Dicsértessékkal köszöntetni a sorstiprott endrődieknek... Lehet ez az utolsó ámen, mely után már nem futja többre: Légy áldott drága szülőföldem mostan és mindörökre...

Budapest, 1998. július 14.

Tímár Máté

ANYÁK NAPJA

Szeretettel köszöntjük az
Édesanyákat, Nagymamákat!

Weöres Sándor (1913-1989):

Buba éneke

Ó ha cinke volnék,
Útra kelnék,
Hömpölygő sugárban
Énekelnék-
Minden este
Morzsára, buzára
Visszaszállnék
Anyám ablakára.

Ó ha szellő volnék,
Mindig fújnék,
Minden bő kabátba
Belebújnék -
Nyári éjen,
Fehér holdsütésben
Elcsitulnék
Jó anyám ölében.

Ó ha csillag volnék
Kerek égen,
Csorogna a földre
Sárga fényem-
Jaj, de onnan
Vissza sose járnék,
Anyám nélkül
Mindig sírdogálnék.

A Szent Gellért Katolikus Általános Iskola hírei

Városi versmondó verseny eredményei – 2019. április 9-10-én

Könyvjutalomban részesültek:

Alsó tagozat

osztály: Putnoki Boglárka (2. helyezés)

Vizes Petra (3. helyezés)

Kiss Alexandra (5. helyezés)

osztály: Juhos János (1. helyezés)

Tóth Kamilla (3. helyezés)

osztály: Vatai Botond, Csasztek Nóra (1. helyezés)

Izsó Natália (2. helyezés)

Varga Zoltán (3. helyezés)

Tóth Eszter Dóra (5. helyezés)

Gubucz Liliána (5. helyezés)

osztály: Kabai Rebeka Léna (2. helyezés)

Putnoki Barnabás, Kovács Liliána Zita, Rácz Vanda (4. helyezés)

Felső tagozat:

5 osztály: Vatai Zalán, Gubucz Panna (1. helyezés)

Plavec Petra (5. helyezés)

8. osztály: Szabó Eszter (4. helyezés)

Szabó Mirtill (5. helyezés)

Gratulálunk a gyermeknek és felkészítőiknek!

Országos versillusztrációs versenyen - „A lelke képe” című pályázaton - első helyezést ért el Rostás Renátó 7. osztályos tanuló. Felkészítő tanára: Szentpéteriné Uhrin Ildikó Szeretettel gratulálunk!

2019. április 11-én részt vettünk a **Versfolyam** elnevezésű - világ magyarságát összefogó - versmondásban. Amerikától Ausztráliáig egész nap bekapcsolódtak az internetes verselésbe magyar közösségek, a magyar nyelvet ápoló-megőrző, itthon és külföldön élő fiatalok, felnőttek. Első osztálytól nyolcadikig képviselték gyermekeink iskolánkat, így emlékezve meg a költészet és **József Attila** születésnapjáról.

2019. április 16-án nyolcadikosaink részt vettek a **Holocaust** áldozatainak emléknapján. Iskolánk gimnazista tanulói tartották a városi megemlékezést a Kner téren, versben, dalban idézték fel az egész világot, hazánkat is megrázó eseményeket, a túlélők megrendítő vallomásait.

2019. április 17-én, Nagyhéten tartottuk iskolánk lelki napját. Wollner István, református lelkész bevezetője, **ráhangelő története** Neil Armstrong amerikai asztronauta életéről szőtt, amelyet egy a pedagógusok közreműködésével előadott **bábjáték** követett. Ezután **rózsafüzért** készítettek a felsősök, míg a kisiskolásaink **rajzokban-képekben** alkották meg a Nagyhét eseményeit. **Szentmisével** és **Istentisztelettel** zárult a tartalmas, Húsvétra ráhangelő lelki napunk, és kezdődhetett a tavaszi szünet.

Nem minden hulladék szemét

A Fenntarthatósági témahét ugyan a Víz Világnapjával, március 22-ével lezárult, de környezetünk védelme az év minden napján feladatot ró ránk. Ennek jegyében látogatott el iskolánk, a Szent Gellért Katolikus Általános Iskola és Gimnázium 10 tanulója, 7 általános iskolás és 3 gimnazista, a Dareh Bázis Nonprofit Zrt. hulladékválogató üzemébe Lakatos Tibor, Kiss Károly pedagógusok és Tóth Ferenc intézményvezető kíséretében.

Április 12-én borongós időben, de annál nagyobb vendégszeretettel fogadtak bennünket, ahol Bondár Lajos műszaki igazgató és Bereczki István üzemvezető részletes tájékoztatást nyújtott a hazai viszonylatban egyedülálló technológiával működő

hulladékvalogató üzemről. A hulladékvalogatás célja a hasznosítható anyagok mennyiségének növelése, valamint az ártalmatlanításra (lerakás, égetés) kerülő hulladék mennyiségének csökkentése. A tájékoztató egy szemléletformáló rövidfilmmel indult. A kommunális-, a zöld- és nem utolsósorban az újrafeldolgozást lehetővé tevő szelektív hulladék kezelésének, valogatásának szóbeli ismertetését követően pedig egy rövid sétát tehetünk az üzemben. Megtudhattuk, hogy a települési szilárd hulladékot nemcsak hulladékgyűjtő autókkal gyűjtik, de azt a lakosság már 7 településen (Dévaványa, Gyula, Kunágota, Mezőhegyes, Oroszáza, Szeghalom, Vésztő) hulladékgyűjtő udvarokban illetve szelektív szigeteken is átadhatja. A közeljövőben alakítják ki Gyomaendrődön a következő hulladékudvart. A válogatóüzemben a zsákokba gyűjtött hulladékot fellazítják, felaprítják, majd ezt követően méret, ill. súly alapján történik a szétválogatás, amelyet az alapanyag szerinti kategorizálás követ.

A gyakorlatban, működés közben láthattuk a mágneses szeparátort, mely a vasat és az egyéb mágnesezhető fémeket nyeri ki az anyaghalmozából. De a nem mágnesezhető fémek sem vesznek kárba, azokat egy másik válogatási eljárás során különítik el. A PET-et (a legelterjedtebben használt műanyag), a papírt, a fóliát, a kartont vagy a polietilént a vízszaverődött fény alapján, optikai érzékelők, illetve egy röntgenválogató különíti el, nagy nyomású levegővel működő fúvókák segítségével válogatják szét. A válogatás 95 db szállítószalagon történik. A nem hasznosítható hulladékok pedig égetőműbe, vagy hulladéklerakóba kerülnek elszállításra. Megdöbbentő, hogy átlagosan napi 350 tonna hulladékot válogatnak szét ezzel a módszerrel.

Bízunk abban, hogy tanulóinkon keresztül még szélesebb réteghez jut el, valóban érdemes szelektíven hulladékot gyűjteni.

Kiss Károly

MISE A VOLT POGÁNY ISKOLA TANÁRAIÉRT ÉS TANULÓIÉRT

A hunyai Szent László templomban, április 28-án misében emlékeztünk meg az egykori Pogány iskola élő és elhunyt tanáraitól és tanulóiról. Jó látni ezt az összetartozást, amelyet a mai napig ápolnak és örömmel vesznek részt a megemlékezésen. Köszönöm a megjelenteknek, hogy eljöttek ünnepelni, emlékezni valamint a szervezőknek a megvendéglést. Jövőre ismét szeretnénk találkozni.

Kurilla Béla

A Szent Gellért Katolikus Általános Iskola és Gimnázium hírei - gimnáziumi egység

Missziós kereszt

2019. április 5-én gimnazista tanulóink is meglátogatták a Missziós Keresztet, mely 3 napra az Endrődi Szent Imre Katolikus Templomba érkezett. Április 3-án és 4-én is képviseltette magát iskolánk a Kereszt jelenlétében tartott lelki gyakorlatos szentmiséken. Katolikus diákjaink a hittanórákon hitoktatóinktól felvilágosítást kaptak a Kereszt alkotójáról, történetéről és a rajta található magyar szentek ereklyéiről.

Lelki Nap a Gimnáziumban

Tavaszi lelki napunkat 2019. április 17-én tartottuk. A nap témája: Teremtés – Isten ajándéka. Reggel istentiszteleten vettek részt a diákok a Jézus Szíve Katolikus Templomban, ahol Czank Gábor plébános tartott szentmisét. A délelőtti folyamán a diákok csoportokra bontva több helyszínen különböző foglalkozásokon vettek részt. Filmvetítéssel, teaházzal, padlóképek készítésével és alkotó műhellyel várták a tanulókat, ahol interaktív feladatok segítségével ismerkedtek meg a diákok a Teremtés történetével. Zárásként Dr. Pauk János a Tudományos Akadémia tagja tartott előadást a témában. A nap szervezői hitoktatóink voltak: Papp Tibor lelkész, Vatai Gyula hitoktató, Pfeiferné Varjú Marianna hittanár és munkájukat gimnáziumunk tanárai is segítették. Az Endrődi Szent Imre plébánia nyertes pályázatának jóvoltából tíz-órait és üdítőt kaptak a gyerekek.

Ballagók Szentmiséje és Egészségnap

Hagyományosan a végzős diákjaink ballagási ünnepsége előtt pár nappal szentmisén vettünk részt a Jézus Szíve Katolikus Templomban, idén április 29-én. A délutáni eseményen áldást kaptak a tanulók és Czank Gábor plébános útravaló gondolatait hallgathattuk meg.

Ugyanezen a napon délelőtti egészségnapot szerveztünk. A diákok friss zöldség- és gyümölcstálakat hoztak, melyeket a nap folyamán elfogyasztottak a tantermekben. A 10. évfolyamos tanulónak Csekő-Kurilla Zsanett szociális segítő tartott előadást az egészséges étkezésről, majd ugyanebben a témában érdekes társasjátékok várták a diákokat. A nap szervezője Vinkovics Hanga Cecília tanárnő.

Kirándulás Paksra

Iskolánk idén április elején kirándulást szervezett Paksra, ahol diákjaink az atomerőművet nézték meg. A vezetett bemutatón közvetlen közelről tekinthették meg a reaktor blokkokat, a vezérlőtermet, az erőmű minden részére beengedték a csoportot. A múzeumban interaktív kiállítással ismerték meg az erőmű múltját és jelenét, majd a tárlatvezető beszélt a jövőbeli tervekről is. A kirándulás célja a természettudományos tárgyak népszerűsítése volt. Szervező tanár: Tóthné Stibán Erika tanárnő, kísérők: Kovácsné Vári Eszter, Melis Marcell, Lakatos Tibor és Varsányi Gyula.

Önkormányzati

h í r e k

Április elején ismét sajtótájékoztatót tartott városunk polgármestere, Toldi Balázs. A márciusi testületi ülésen megszavazott napirendi pontokról nyújtott információt a sajtó megjelent képviselőinek. A beszámolóból megtudhattuk, hogy milyen tervei vannak a város vezetésének a fejlesztésekkel kapcsolatban.

A tankerület megkeresésére hagyta jóvá testületünk a Rózsahegyi Kálmán Általános Iskola és Kollégium átszervezési kérelmét, mivel már második tanéve nem folyik kollégiumi ellátás az iskolában. Ezért módosítani kellett az Alapító okiratot, illetve az iskola nevéből kikerült a „kollégium” szó. Az Önkormányzat az idei tanévre már bérbe adta az épületet, melyben közfeladat ellátása folyik jelenleg, illetve várhatóan hosszú távú megállapodás lesz köztük az alapítvánnyal.

Az utóbbi években nagyon sokat változott a holtágak kihasználtsága, működése. Szinte folyamatosan növekszik azon nyaralók és horgásztanyák száma, amelyek a part mentén helyezkednek el. Önkormányzatunk törekszik arra, hogy minél vonzóbb tegye a vízi turizmust és a horgászatot is. A cél érdekében hamarosan el fog készülni a Fűzfás zugban az az országos versenypálya, amelyet a Békés Megyei Horgászszövetséggel közösen kívánunk kialakítani. A pálya elkészülése után női országos verseny megszervezésére kerül sor. Ezen kívül rövid időn belül használható lesz a vízitúra megállóhely is, amelyet a Kajak-Kenu Szövetséggel, pályázati forrásból alakítottunk ki. Egy Újabb elképzelés szerint, amelyet szintén pályázati forrásból kívánunk megvalósítani–eszközbeszerzés, valamint szálláshely fejlesztésre nyújtjuk be ötleteinket. Mindezeket úgy kívánánk megvalósítani, hogy közben óvjuk környezetünket is. Sajnos nagyon nagy problémával küzd a város az illegális hulladéklerakás tekintetében, elsősorban a külterületeken, a nyaralók környezetében. Az elmúlt évben ugyan kialakítottunk hét olyan hulladékgyűjtő pontot, ahová a holtági egyesületek tagjai, valamint a nyaralótulajdonosok kivihetik kommunális hulladékaikat, amelyet az idejében már a Global Refuges Nonprofit Kft. szállít el, mint a közszolgáltatásért felelős alvállalkozó. Sajnos azonban a hulladékgyűjtő pontok nem a rendelkezésüknek megfelelően vannak hasznosítva. Az a tapasztalat, hogy a konténerekbe kevesen, vagy nem is a kommunális hulladékokat helyezik el, hanem veszélyes anyagokat, mint az elhasznált gumiabroncsok, elektromos hulladékok, illetve gyakori az elkopott bútoroktól való, ilyen módon történő megszabadulás is. Elmondható, hogy ez nem csak városunkra jellemző probléma, hanem országossá nőtte ki magát, s ezért a Kormány törvényt kíván alkotni, amely kimondja, hogy a személtelés nem szabály, hanem törvénysértésnek minősül. Ezáltal sokkal nagyobb lesz a büntetés mértéke is, amelyet kiszabhatnak a járási hivatalok közigazgatási osztályai, vagy a járási bíróságok is. Ezért áldoz ismét önkormányzatunk a térfigyelő kamerarendszer bővítésére. Kidolgozásra kerül, hogy hogyan lehet a hulladéklerakók köré olyan rendszert telepíteni, amelyek képesek beazonosítani az illegális személteléseket.

A Fő út 3. szám alatt lévő orvosi rendelőnk felújítása elkezdődött. Energetikai korszerűsítés keretében az épület külső szigetelése, nyílászáróinak cseréje, fűtési rendszerének korszerűsítése, valamint napelem felszerelésére kerül sor pályázati forrásból. A külső felújításon túl, önkormányzati forrásból fog megvalósulni a belső terek korszerűsítése. Ez tartalmazza egy fektető rendelő kialakítását, mosdó áthelyezését, szociális részleg kialakítását, a burkolatok cseréjét, meszelést is. A felújítási munkálatok ütemezve történnek, ennek ellenére lehet némi fennakadás a rendelésekben. Különösen problémát jelenthet ez a fogorvosi ellátásban, mivel ott délelőtt-délután folyik a rendelés. A kellemetlenségekért elnézést kérünk, de a felújítási munkálatok befejeztével egy korszerűbb, szebb rendelő áll a páciensek rendelkezésére majd.

Folytatódik a lakossági járda felújítás és szennyvíz csatlakozás megvalósítása is. Az elmúlt évben a benyújtott pályázatok közül mindösszesen három kellett elutasítani, mivel harminchét pályázat megfelelt a kiírási feltételeknek. Az idejében kétféle pályázat áll rendelkezésre. Bizunk a lakosság együttműködésében, hiszen az elmúlt évben is sikeresnek mondható a járdafelújítás, a pályázaton belül 637 méter járdaszakasgot újult meg. 1 millió 165 ezer forint áll a szennyvíz-csatlakozási igény kielégítésére is. Fontos lenne, hogy ahol van gerincvezeték, ott a lakosság csatlakozzon a környezetkímélő megoldáshoz.

A soron következő testületi ülésre 2019. április 25-én került sor 26 napirendi pont megtárgyalásával.

Megismerhette a Képviselő-testület Gyomaendrőd Város Önkormányzatának 2018. évi zárszámadási beszámolóját, valamint a független könyvvizsgáló véleményét. A zárszámadási rendelettervezet szerint a teljesített bevételek összege: 5.208.834 E Ft., a teljesített kiadások összege 3.588. 377 E Ft.-. A benne foglalt információk a számviteli törvénynek megfelelően kerültek meghatározásra, ezért a könyvvizsgáló elfogadásra

javasolta a Képviselő-testület számára.

A Képviselő-testület a 2019. évi költségvetési rendelet megalkotásánál döntött arról, hogy június 1 napjától a tanyagondnoki szolgáltatást a Térségi Szociális Gondozási Központ egy tanyagondnoki körzetben látja el. A törvény ide vonatkozó rendelkezései szerint új tanyagondnoki körzet kialakítására, vagy összevonására csak akkor kerülhet sor, ha a lakosságszám meghaladja, vagy nem éri el a 400 főt. Az érvényben lévő rendelkezés, valamint a jelenlegi lakosságszám nem teszi lehetővé a két körzet összevonását, viszont a szolgáltatás nem kötelező önkormányzati feladat. Ezért, az önként vállalt 002 sz. körzet megszüntetése javasol, melynek célja a Térségi Szociális Gondozási Központ költséghatékonyabb működtetése. A Képviselő-testület megszavazta a 002 sz. körzet megszüntetését.

Dr. Magyar Hajnalka a Városi Egészségügyi Intézmény vezetője az önkormányzat hozzájárulását kérte a dolgozók egységes szabadságoláshoz. A 2019. évi egységes szabadság időpontja július 22-től augusztus 04-ig tartana, míg a téli szabadság ideje 2019. december 23-tól 2020. január 5-ig esedékes. A területileg illetékes kórház ez idő alatt folyamatosan köteles az adott településről a pácienseket fogadni, valamint a betegek megfelelő tájékoztatásáról az intézmény köteles gondoskodni.

Tájékoztatót kapott a Képviselő-testület a központi orvosi ügyelet ellátásáról is, mivel a 2018 augusztusában megtartott ülésen arról döntött, hogy a Békés Medical Egészségügyi Szolgáltató Kft. 2018. szeptember 1 napjától 1.434.000 Ft/ hó kiegészítő finanszírozási díj megfizetése mellett biztosítja az ügyeleti ellátást településünkön. Az ügyeleti ellátás minőségével kapcsolatban több észrevétel is érkezett, ezért több szolgáltatóval is felvettük a kapcsolatot. Sajnos ezek a megkeresések nem vezettek eredményre. Az egyeztetések alkalmával kereste meg városunkat Mezőberényi polgármestere és jelzett, hogy településükön is problémát okoz az ügyelet szervezése. A magasabb szakmai ellátás érdekében tárgyalások kezdődtek több település között. (Köröstarcsa, Kamut, Csárdaszállás, Hunya, Mezőberényi Dévaványa) A megállapodás értelmében az ügyeleti ellátás Gyomaendrődön 1 fő orvossal, 1 fő szakápolóval, Mezőberényben és Dévaványán 1 fő mentőszóval és 1 fő ápolóval gyakorlattal rendelkező gépkocsivezetővel biztosítható lenne. Az érintett települések önkormányzatai már tárgyalták az ügyeleti ellátással kapcsolatos előterjesztést a szolgáltató által kidolgozott ajánlásokkal. Gyomaendrőd város Képviselő-testülete is elfogadta a javaslatot, a szerződés 2020. május 31. napjáig lenne érvényes.

A hivatal áttekintette a nyári napközi ellátásra vonatkozó jogszabályt és megállapította, hogy a nyári napközi megszervezése nem kötelező feladata az önkormányzatnak. A települések erre a feladatra nem kapnak finanszírozást, s a 2019-es költségvetésben nevesítetten nem került bevetésre forrás. Amennyiben az önkormányzat mégis úgy dönt, hogy önként vállalt feladatként nyári napközit működtet, a költségeit át kell csoportosítani az oktatási vagyoni működtetésének terhére. A helyszíni kijelölése is több nehézséggel ütközik, mivel az eddig használt Fő út volt kollégium épületét hasznosításra átadta a Jelen és a Jövő Gyermekéiért Alapítvány használatába. Ezen kívül az idejében igen bőséges a kínálat nyári táborok vonatkozásában, kihasználtsága pedig soha nem érte el a 100%-ot. A Képviselő-testület döntése értelmében önkormányzatunk az idejében önként vállalt feladatként, a Jelen és a Jövő Gyermekéiért Alapítvány közreműködésével ismét megszervezi és biztosítja a napközi ellátást, július 26 napjától 4 héten keresztül. Helyszínül a Fő út 42 (volt kollégium épülete) lett megnevezve. A szülők által fizetendő díj heti 6000 Ft/fő, amely tartalmazza az étkezés és belépőjegyek árát. A személyi feltételek biztosítása az alapítvány feladata, míg az önkormányzat 400.000 Ft-tal járul hozzá a táboroztatáshoz.

A legutóbbi Képviselő-testületi ülésen döntés született arról, hogy a Varga Lajos Sportcsarnok vizesblokk bővítésével kapcsolatban költségek kerüljenek bemutatásra. Négyféle tervdokumentáció közül a testület a konténeres bővítést támogatta, melynek összes költsége 12.165.076 Ft.

A márciusi Képviselő-testületi ülésen elfogadásra került azon útépitési és felújítási munkák listája, amelyeknek részletes kidolgozását kérte a Képviselő-testület. A 2019. évre megszavazott költségvetésben 98 millió forint lett előirányozva, amely nem tartható. A tervezett beruházás érték meg fogja haladni a közbeszerzési értékhatárt. A 2018. évi szabad maradvány terhére a fenti 98 millió forintos keretösszeg 125 millió forintra volt emelhető, melyet a testület egyhangúan megszavazott. Így az idejében ismét épülnek parkolók mindkét településrészen, felújításra kerülhet néhány útszakas, Készülhet útalap a szilárd burkolattal még el nem látott utcákban és településrészen, 13 550 000 Ft –ot fordíthatunk kátyúzásra is az önkormányzat által fenntartott utcákban. Ezen kívül megvalósul a Bánomkerti kerékpárút is. Gyomaendrőd Város Önkormányzatának Képviselő-testülete út és parkoló építési felújítási és járdaépítési munkálatokra közbeszerzési eljárást kíván lefolytatni, a teljes körű lebonyolítására felkérte Dr. Varga Imre és Dr. Fodor András közbeszerzési szaktanácsadókat.

Lehóczkiné Timár Irén
alpolgármester

In memoriam

Szülőföld: Bölcső, majd koporsó!
Sarkcsillag a négy égtáj felől!
Anyanyelved billyogként jelöl!
Te vagy a téli hó s a tavaszi zöld,

új kenyér íze, lepergő könny sója,
öröm-kacagás, lelki Kába-kő...
Isten áldjon! Te légy végső álmunk,
s ivadékainkba szebb Jövő!

Tímár Máté

Húsz éve hunyt el...

Tímár Máté

író-költő,
Gyomaendrőd
díszpolgára

Endrőd 1922. - Budapest 1999.

Szorgalmas, értelmes parasztemberek leszármazottja. Nagyszülei: G. Tímár János és Gátéri Viktória 9 gyermekkel és 50 kh. földdel zárta életét. Elsőszülött volt a neves írónk édesapja. Két lány volt a kilenc közül. A két legkisebb: Dr. Tímár Sándor orvos, Benjámín patikus lett.

Az első fiú: Máté (1883-1965) Szerbiában harcolt, mikor az I. világháború nagy áldozatszedője, a spanyolnátha hirtelen elvitte feleségét, Hornok Máriaát 1918-ban. Három gyermeket hagyott hátra: Vilmost (1911). Máriaát (1913) és Illést (1915).

A háború végeztével a hazatért apa feleségül vette Papp Máriaát (1895-1970). Házasságukból született Máté 1922-ben.

Halottunk 6 elemít végzett a tanyai iskolában, 5 km utat vágva esőben, sárban. hóban. Ezekről az évekről emlékezik meg nagy szeretettel tanítójáról, Brichse (Bányai) Emő pedagógusról irt elbeszélésében. Polgáriba Endrődön járt. „Az én nevelőszüleim” c. novellájában emlékezik ezekre az évekre. Aztán Szeghalomra került a gimnáziumba. Ezeknek az éveknak állít hiteles emléket: „... és a Berettyó folyik tovább” c. regényében. Már ekkor a versírással is kacérkodott.

Egyetemre került, de a világháború megszakítja a diákoskodást. A Margit-szigeten esett fogságba, s ezzel elkezdődik Kálváriája. Az Uralba viszik, ahol higanybányában dolgozik embertelen körülmények között, mínusz 40-50 fokon. Egészsége megrokkant. Tüdeje sípolni kezd. Moszkvába került kórházba, ahol egy orosz orvosnő segíti vissza az életbe. A rab-ság éveit sűrűn visszatérő motívumai írásainak.

Hazatérve a fogságból az egyetemen próbálkozik, azonban írásai miatt eltávolították a diákok közül.

Fizikai munkával (állami gazdaságban gyapottermelés) kínlódik.

Cikkei sűrűsödnek. Az Írószövetség tagja lett. A forradalom élesztője, a Petőfi Kör tagja. A forradalom bukása után letartóztatják. Együtt raboskodik Nagy Imre miniszterelnökkel, Maléter Pál honvédelmi miniszterrel, a Kilián laktanya hőseivel, Gimes Miklóssal, Losonczyval és Francia-Kis Mihállyal.

„Majoros Ádám krónikája” regénye emelte ki, mely nagy elismerést hozott nevének.

1960 után az irodalomnak él. Huszonegy prózai műve és három verseskötete látott napvilágot. Több regény, elbeszélés, útinapló és van egy színműve is.

Munkáiban a szülőföld: Endrőd közismert alakjai, eseményei kelnek életre. Csodálatos ízes nyelvére felfigyel Lőrincze professzor, és „Édes anyanyelvünk” címen sugárzott adásában nagy elismeréssel, lépten-nyomon példának állítja Tímár Máté stílusát, nyelvezetét.

Több alkalommal ellátogat Erdélybe a székelyek és még a csángók közé is. Baráti kapcsolatot épít Tamási Áronnal, akinek irodalmi hagyatékát haláláig őrizte, Palló Imrével, s a Marosvásárhelyen csaknem agyonvert Sütő Andrással. Nem csoda, hogy sok művében esik szó a székelyek és csángók életéről.

Egyik erdélyi útján ismerkedik meg Varga Anikó székely tanárnővel, s házasság lett az ismeretségből. Három gyermekük született: a kicsi korában elhunyt Mária, a tragikus körülmények között meghalt Illés, és az egyedül életben maradt Áron.

1990 után egészségi állapota megrokkant, de szellemileg frissen, fáradhatatlanul alkot.

Helyi újságunk, a Városunk sok szép alkotását tette ismertté.

Sikeres munkái elismerésül lett József Attila-díjas, SZOT-díjas, és megkapta a Magyar Köztársaság arany érdemkeresztjét. Szülővárosának is díszpolgára lett.

Haláláig elnöke volt az Endrődiek Baráti Körének.

Kívánsága szerint az Endrődi Központi Temetőben szülei sírjában tért végső pihenésre. A díszpolgárságában méltó társa lett Rózsahegyi Kálmánnak.

Órá emlékeztet bennünket a „Hazai harangszó”!

Feledhetetlen lett, mert képességét kellően kamatoztatta, mert a szeretet és a hit ügyében buzgón szolgált! Több zsol-társzerűen szép versében adta meg Istennek, ami az Istené.

Remekműű munkáid őrzik emlékedet! Nyugodj békében a Körösök vidékén!

Szomorú szívvel búcsúzik Tőled városunk!

MÁRTON GÁBOR

Ez a írás megjelent a Városunk újság 1999. júniusi számában.

Katolikus oldal

Május szép imádsága: a loretói litánia

„Néked ajánljuk, Szűzanyánk, a legszebb hónap alkonyát” – hangzik fel május estéin hazánk sok templomában a szép népének a loretói litánia elimádkozása után. Égi édesanyánkat köszöntjük májusban.

Hieronymus Wierix:

A Szűz a loretói litánia szimbólumaival

Egyházunk a Szűzanyának, Isten legszebb teremtményének ajánlja májust, a virágba borulás hónapját. Az Énekek éneke völegényének köszöntése méltó alapja tiszteletünknek: „Kelj föl, kedvesem, gyere szépségem! A föld színén immár virágok nyílnak” (vö. Én 2,10–12).

Először X. Alfonz, Castiglia királya kapcsolta össze májust a Szűz Mária személyével a 13. században – ilyenkor megkoronázta a Szűzanya képét, szobrát, és énekekkel magasztalta Máriát. Ez a májushoz kapcsolódó tisztelet kibontakozott szerte Európában; számos kiadvány jelent meg, és a pápák is jóváhagyták tanításaikkal, körleveleikkel. Egyre inkább elterjedt és általánossá vált, hogy a hívek litánia imádkozására gyűltek össze esténként.

A litánia kifejezés a görög litaneuó (könyörgők) szóból származik. A 7. századra alakult ki a mai formája: szándék – hívek válasza.

A loretói litánia a Boldogságos Szűz Máriát köszöntő és segítségül hívó imádság. A Párizsban fennmaradt, 1200 körüli rímes litániára vezethető vissza, mely valószínűleg a bizánci szertartás akathiszt himnusza hatására készült. Mai formája a 16. századból származik: a fennmaradt adatok szerint nyilvánosan imádkozták Loretóban, a bazilikában lévő Szent Házban szombat esténként. Nyomatásban 1558-ban jelent meg Németországban, valószínűleg Kanízusz Szent Péter kiadásában, aki Loretóban járva hallotta az imádságot. VIII. Orbán pápa a 17. század végén egyetemes használatra rendelte el a loretói litániát, a különböző helyi Mária-litániák helyett. XIII. Leó pápa ezt 1886-ban megerősítette.

A loretói litánia alapformája: 48 (12x4) invokáció, a Szűzanya 48 megszólítása. Ebből 13 Isten szűz anyját, 5 az erények hordozóját, 13 az ószövetségi előképekben jövendölt Máriát, 5 az oltalmazót, 12 a királynőt kéri: „Könyörögj érettünk!”

Mivel e litánia az Egyházban eleven valóság, újabb és újabb invokációi születnek – a II. vatikáni zsinat után például: „Egyházunk Anyja, könyörögj érettünk!” Ide kapcsolódik a Ferenc pápa által elrendelt új ünnep, melyet idén pünkösdhétfőn ülnék meg először: Szűz Mária, az Egyház Anyja kötelező emléknapja.

Az egyes invokációkról részletesebben a Magyar katolikus lexikon megfelelő címszavainál olvashatunk.

A loretói litánia magyar énekelt változatában (Éneklő Egyház 693–694., Hozsanna 199–200.) négy invokáció után ismétlődik a „Könyörögj érettünk!” kérés.

Hazánkban május minden estéjén imádkozzák a legtöbb templomban e litániát, melyhez egyházmegyei és helyi szokások szerint különböző Mária-imádságok kapcsolódnak.

Könyörögjünk! Istenünk, te egyszülött Fiadnak, Urunk, Jézus Krisztusnak feltámadásával megörvendeztetted a világot. Add, kérünk, hogy az ő Anyjának közbenjárására eljussunk az örök élet örömeibe. Krisztus, a mi Urunk által. Amen.

Magyar Kurir

Megyei híradó

Megyegyűlés Mezőhegyesen

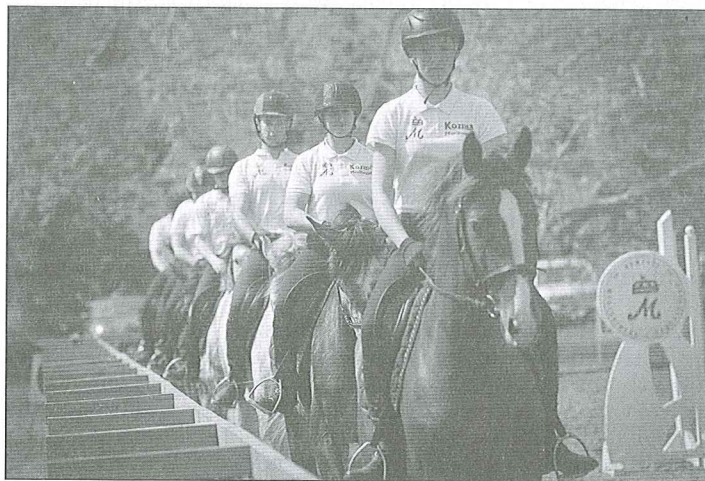
Lázár János kormánybiztos és a ménesbirtok meghívására az áprilisi megyegyűlést Mezőhegyesen tartotta a megyei Képviselő-testület. Lázár János napirend előtt arról tájékoztatta a megjelenteket, hogy a kormány milyen szerepet szán Mezőhegyesnek és a ménesbirtoknak. Az ülésen a polgárőrség előző évi munkáját is véleményezte a megyei testület.

A megyegyűlés napirendjei előtt Lázár János, a mezőhegyesi Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt. által ellátott állami feladatok koordinálásáért felelős kormánybiztos beszélt a ménesbirtok fejlesztésével, felvirágoztatásával kapcsolatos tervekről, lehetőségekről. Elmondta: Mezőhegyes az ország harmadik legnagyobb birtoka, a föld minősége is kiváló, átlagban 40 aranykoronás, ami példátlan. 82 ezer hektár egybefüggő földterületről beszélünk, melyből 2200 ha területen hibridkukoricát állítanak elő. Amennyiben ezt kicsit tudják növelni, fél Magyarországot el tudják látni vetőmagkukoricával. Fontos fejlesztés előtt áll Mezőhegyes, ami több területet is érint: agrárkampuszt hoznak létre 300 diák részére, ösztöndíjat alapítottak, szeretnék az agrárszakmát vonzóvá tenni a fiatalok számára. Fejlesztik az öntözést, a nyitott csatornákat korszerűsítik, valamint zárt csatornarendszert alakítanak ki. Tervezik a vetőmagkukorica előállításának növelését, fejlesztik a termelést, digitalizálást és modernizálást, eszközbeszerzést, bérfejlesztést irányoztak elő. A cél az, hogy Békés megye büszke legyen Mezőhegyesre. Ehhez szövetségeseket keresnek, együttműködést kezdeményeznek a megyei önkormányzattal, a településekkel, hiszen a fejlődés az együttműködésben rejlik, ennek érdekében az erőket egyesíteni kell. A kormánybiztos pedig azt kéri a kormánytól, hogy Mezőhegyest 2/3-os törvénnyel védje le, ne lehessen elidegeníteni, privatizálni, hiszen olyan érték, amelyet mindenképpen meg kell védeni.

A Békés Megyei Polgárőrök Szövetségének tájékoztatójával folytatódott a megyegyűlés. A képviselők kiemelték: fontos a polgárőrök munkája, a rendőrökkel közösen hatékony tevékenységet hajtanak végre. Köszönetet mondtak a 2740 polgárőrnek a közel 600 ezer óra önkéntes szolgálatért és azért az erőfeszítésért, amit a lakosság érdekében végeznek. Gyarmati Sándor elnök el-

mondta, hogy a polgárőrök és a rendőrök között az együttműködés szilárd, a közös munka ebben az évben is folytatódik. 2019 mindemellett a külterületek biztonságának éve lesz, figyelnek a földterületekre is, hogy azok arassanak, aki vetettek. Erősítik a közlekedésbiztonságot, hogy minél kevesebb baleset történjen. Zalai Mihály megyei elnök a 75 polgárőr egyesület területi lefedettségével kapcsolatban tett fel kérdést. Gyarmati Sándor kiemelte: vannak városok, ahol több egyesület is munkálkodik, például a megyeszékhelyen négy is, és vannak települések, ahol egy sincs. Azonban minden településre jut polgárőr, hiszen ahol nincs egyesület, oda szomszédos településről járnak át. Árgyelán György DK-s képviselő felszólalása kapcsán – amelyben a munkásörtség folytatásaként beszélt a polgárőrségről – komoly vita alakult ki. Több fideszes képviselő felszólította, hogy ne hasonlítsa össze a fegyveres elnyomó szervezettel a polgárőrséget, melynek tagjai önkéntesen ügyelnek a lakosság biztonságára, közterületi jelenlétük hozzájárul ahhoz, hogy megelőzzék a bűneseteket.

Felhatalmazást adott a testület a Magyar Falu Program felhívásaira benyújtott projektek elkészítésében és végrehajtásában történő részvételre. Zalai Mihály elnök elmondta: a TOP feladatok kapcsán létrehozott területfejlesztési csoport munkáját a Magyar Falu Programban pályázó településeknek is felajánlják, ezzel is Békés megye további fejlődését szeretnék elősegíteni.

Szóbeli előterjesztésként Mezőhegyes felvirágoztatása része a történelmi Alföld határok feletti újraegyesítésének címmel tartott előadást Pap István Tibor, a Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt. vezérigazgatója, és Tarkó Gábor, a Kozma Ferenc Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium igazgatója. A vezérigazgató prezentációja első részében a ménesbirtok múltjával, történetével, fejlődésének fontos állomásaival és jelenével ismertette meg a hallgatóságot, majd a beruházásokról, fejlesztésekről, jövőbeni tervekről beszélt. Tarkó Gábor az oktatás bemutatása kapcsán egy belovagló óra megtekintésére invitálta a hallgatóságot, ahol elmondta, az itt tanuló diákok gyakorlati képzése helyben, a vállalatnál történik, ami nagy előnyt jelent. Emellett vonzóerő az ösztöndíjrendszer, amellyel támogatják az itt tanulókat. A Képviselő-testület tagjai helyszíni bejáráson tekintették meg a szarvasmarhatelep fejlesztését, amely 5 milliárd forintból valósul meg. Az új üzem robottechnológiával lesz felszerelve, ami a legkorszerűbb lesz Magyarországon. A tejtermelés még versenyképesebbé válhat, egy év alatt ezer szarvasmarhával 10 millió tejet produkálhatnak majd.

A megyegyűlés bejelentésekkel zárult, melyekből kiderült, hogy a következő munkaprogram szerinti ülés júniusban lesz.

HŐSÖK EMLÉKEZETE

I. világháborús emlékműállítás Gyomán és Endrődön

Bevezetés

Az I. világháborús harcok hatalmas emberáldozatot követeltek a szembenálló felektől. A férfi lakosság 18-50 év közötti katonai szolgálatra alkalmas korosztályának szinte minden tagja érintett volt a háborúban. Ennek a korosztálynak a jelentős része a háború során elesett, megsebesült vagy hadifogságba került. Nagyon sokukat a halálukat követően nem tudták a családjuk, szeretteik körében végső nyugalomra helyezni. Ezért az emlékművek egyszerűen képviselik az egyéni és a közösségi emlékezetet. A háborús gyász kizárólag az egyik nemet és elsősorban az egyik korcsoportot érinti. A gyásznak az elviselését nehezíti az is, hogy a rengeteg holttestet nem lehetett eltemetni, emellett, ha léteznek is sírhelyek, azok a távolság miatt elérhetetlenek a gyászolók számára.

Bizottság

A Hősök Emlékét Megőrző Országos Bizottság (HEMOB), már a világháború kitörését követő évben 1915-ben megalakult, amelynek az volt a célja, hogy a háborúban elesett hősök emlékét méltóképpen megőrizze. A HEMOB volt az a szervezet, amely kezdeményezte, összefogta és ellenőrizte az emlékműállítás ügyeit nemcsak helyi, hanem országos szinten egyaránt. Ennek hatására az 1917-es VIII. törvény cikk értelmében, a háborúban a hazáért küzdő hősök emlékének megőrkítéséről határoznak. Az 1924. évi XIV. törvény értelmében március 15-e és augusztus 20-a mellett, mint nemzeti ünnepet vezették be a Hősök emlékünnepét, melynek időpontja minden év május utolsó vasárnapja lett. A felállítandó emlékművek engedélyeztetésére 1924 novemberében új bizottságot hoztak létre Hősi Emlékműtervek Bíráló Bizottsága néven, amely szervezet a Belügy- illetve a Vallás- és Közoktatási Minisztériumhoz tartozott.

Emlékművek funkciói, katona kultusz

A háborús emlékezetnek számos nyilvános tere (katonai temetők, háborús alkotások, naplók, memoárok, regények) teremt személyes viszonyt az emlékező és az emlékezett személy között. Mindenhol napirendre kerül a katona halottjainak kultusza, amelynek további eleme az általános, egyenként és név szerinti emlékezés. Az első világháborút követően lett és vált szokássá a katonahalottak név szerinti számontartása, amely névsorokat az emlékműveken helyezték el. Az I. világháborús emlékművekről elmondható, hogy az emlékezet révén folytonosságot kíván teremteni a haza, az otthon és távol a hazájukért elesett katona között. Ezáltal a háborúban elesett katonák névsoraival ellátott emlékművek „temetőpótlék-ként” szolgáltak az itthon maradt családtagok számára.

Emlékműállítás Gyomán és Endrődön

1922. április 23-án megjelent Gyoma-Endrőd Vidéke című hetilap 6. számában egy felhívást tesznek közzé Gyoma és Endrőd lakosai számára, melyben arra kéri őket, hogy a gyomai járás főszolgabírói hivatal mellett lévő kirendeltségbe juttassák el az elesett gyomai és endrődi hősök nevét, rendfokozatát, melyik harctéren és azt, hogy mikor esett el. Ezt a gyűjtést azért hirdették meg, mert szeretnének emléktáblát állítani az elesett katonák emlékére.

Emlékműállítás Endrődön Előkészületek

Az 1923. december 12-én tartott közgyűlésen a HEMOB képviselője bemutatja az emlékműterveket a közgyűlés tagjainak. Endrődön a képviselő testület legközelebb 1923. december 29-én ült össze, ahol tárgyalásra kerültek az emlékműállításra vonatkozó információk. Csernus Mihály (endrődi plébános és képviselő testületi tag) javasolja egy négy tagú előkészítő bizottság felállítását, akik szervezik az emlékműállítással kapcsolatos teendőket. A négy tagú bizottságot az alábbi

képviselőtagok alkotják: Csernus Mihály, Kalmár Vince, Kovács István, Finta Albert.

Helyszín és költségek

Az emlékműállítással kapcsolatos érdemi döntések az 1924. április 7-én tartandó közgyűlésen került megtárgyalásra. Mint a jegyzőkönyvből megtudjuk a négy tagú bizottság alábbi javaslat született: Horváth Géza szobrászművész 501. számú szobrát eredeti méretben való megrendelését ajánlják. Helyszínnek a község háza előtt lévő piacteret tartják alkalmasnak, magát a szobrot pedig egy vasrács kerítéssel kívánják körbekeríteni. A bizottság a nevek bevézését nem javasolja –méreteltérésre ne adjon okot–, hanem egy általános jelzést feliratot tanácsol.

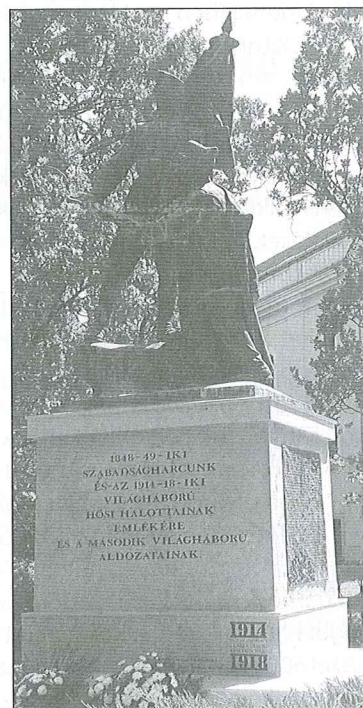
Emlékműavatás

Finta Albert főjegyző vezetésével készül a szervező bizottság az emlékműavatási ünnepségre. Az emlékmű 1925. október 4-re tervezett leleplezésének előkészületeiről és programjáról a helyi és megyei lapok részletesen beszámolnak. A Gyoma-Endrőd Vidékében 1925. szeptember 27-én írnak részletesen az emlékműállításról és közlést teszik a meghívott politikai személyek névsorát. A felsoroltak között ott találhatjuk Horthy Miklós kormányzót (nem tudott részt venni az eseményen), József főherceget, Dr. Kovacsics Dezsőt a vármegye főispánját, Dr. Daimel Sándor alispánt. Békés című hetilap 1925. október 3. számából megtudjuk, hogy József főherceg egy elhalaszthatatlan okra hivatkozva mégsem tud részt venni az ünnepségen. A vármegye főispánja Dr. Kovacsics Dezső képviseli majd a főherceget, és az ő feladata lesz a koszorú elhelyezése is.

Avató ünnepség részletes programja: 1. Himnusz, éneklé a helybeli Szt. Imre dalárda; 2. A szobor leleplezése; 3. A szobor megáldása; 4. Ünnepi beszéd, tartja dr. Uhrin László, vármegye aljegyző; 5. A kormányzó, avagy megbízottjának beszéde; 6. A katonai hatóság beszéde; 7. A koszorúk elhelyezése; 8. A szobor átvétele; 9. Hiszekegy, éneklé a dalárda; Az ünnepély fél 10 órakor tábori misével kezdődik. Utána pedig 100 terítékes bankett lesz a megjelentek tiszteletére. 1925. október 4-én leleplezett emlékműavatáson számos politikus mondott beszédet, többek között: Dr. Kovacsics Dezső főispán (József főherceg nevében), Dr. Daimel Sándor alispán (Békés vármegye), Pálka Pál főszolgabíró (gyomai járás), Vitéz Marék Endre (vármegyei Vitézi Szék; a volt nagyváradi négyes honvéd nagy bizottsága), Pétermann József főjegyző (Gyoma község). Az emlékszóborról az alábbi fizikai jellemzők mondhatóak el: A szobor alkotója Horváth Géza, anyaga műkőből készült. Az alábbi felirat tekinthető meg a talpazaton: „Endrőd község közönsége Hős fiai emlékére”. Egy őrt álló bakát ábrázol, akinek háta mögött kőoszlop áll, amelyen 300 endrődi hősi halott neve szerepel.

Emlékműállítás Gyomán Előkészületek

Gyoma településen 1924. június 25-én tartandó közgyűlésen merül fel első körben a hősi emlékműállításnak a gondolata. Répás Pál közgyűlési tag véleménye szerint egy egységes nagy emlékművet kell állítani, amely méltóképpen emlékezze meg a gyomai hősi halottakról. A monumentum Gyoma község főterén (Petőfi tér vagy másnéven Piac tér) lenne elhelyezve. Az emlékműre az 1848/49-es események és az 1914-20. évi első világháború során meghalt katonák nevét kívánta felhelyezni. Emellett a sérültek, rokkantak, halottak, gyomai temetőben nyugvók nevei is felkerülnének a szoborra. Tervezetében ennél az emlékműnél mind év március 15-én történelemnek meg a megem-

lékezések. A közgyűlési tag kihangsúlyozza, hogy céljuk egy olyan emlékmű felállítására, amely méltó a hősökhöz és méltó Gyoma lakosságához egyaránt.

Helyszín és költségek

Az 1925. február 5-én tartandó közgyűlésen az emlékművel kapcsolatban anyagi kérdések kerülnek tárgyalásra. Az emlékmű elkészítésével kapcsolatban Istók János szobrászművésszel vették fel a kapcsolatot, aki a monumentum árat összesen 160 millió koronába állapította meg. A szobor Budapesten fog elkészülni. Szoborbizottság felállításáról is döntenek. Tagjai a következő személyek: Pap Zsigmond, Harsányi Pál, Répás Pál, Csernay Géza, Ficher Ernő, Kner Izidor, Hajdu Béla, ifj. Wagner Márton, Szabó József (bíró), Pétermann József (főjegyző), Erdei Lajos, Izsó Ferenc, Duda Bálintné, Seprenyi Ferencné. A bizottság elsődleges feladata, hogy a művésszel egyeztessen a bizonytalan kiadású tételéről.

Az 1925. június 30-án tartandó közgyűlési jegyzőkönyvből megtudjuk, hogy Istók Jánossal folytatott egyeztetések során, a művész az emlékmű helyének a református templomkert nyugati sarkát tartja legalkalmasabb. A helyszínnel kapcsolatban további teendőket az 1925. október 3-án tartandó közgyűlésen tárgyalják meg. A református egyház presbitériuma (Harsányi Pál esperes) a kért helyiségből 80. négyzetmétert ingyen átenged a hősi emlékmű helyének. Testület megszavazza, hogy Istók János készítse el az emlékművet.

Kritikus hangulat megjelenése az emlékműnek a pontos helyével kapcsolatban 1927. nyarán megjelent a Gyoma-Endrőd Vidéke című napilap cikkein keresztül kaphatunk információt. Az újság szerkesztői kifogással vannak az emlékmű végső helyével kapcsolatban. Arra kívánják felhívni a figyelmet, hogy az így felállítandó monumentum nem lesz kellő központi helyen, mint azt valójában megérdemelné. A Gyoma-Endrőd Vidéke című helyi lapra 1927. június 26-án megjelent számában, az újságcikk írója arra panaszkodik, hogy Gyoma településen az emlékmű helyével kapcsolatban nem történt konzultáció a lakossággal. A közgyűlés sorozatos hibáit emeli ki az írás („... a templomkert sarkán dugják el.”), hozzá teszi, hogy kezdetben a Petőfi tér/ Piac tér volt megjelölve a szobor helyének. Ezt követte 1927. július 10-én egy újabb cikk, amelyben arról írnak, hogy a községben vannak olyan személyek, akik a Holler vendéglő előtt szeretnék, hogy elhelyezésre kerüljön az emlékmű. Az írásban azt is közlik, hogy ezzel kapcsolatban kérvényt adtak be. Ezzel kapcsolatban sem kérvényre sem napirendre vonatkozó pontot nem találtam iratanyagot Gyoma község jegyzőkönyveiben.

Emlékműavatás

A Gyomai Újság helyi megjelenésű sajtóként teljesen kivezsi a részét az ünnepség felhívásában és reklámozásában. 1927. szeptember végétől folyamatosan jelennek meg cikkek a szobor avatással kapcsolatban. Az emlékműállítás részletes programjáról a közgyűlés 1927. november 8-án tárgyalt. Részletes program: 9 órakor istentisztelet az Evangélikus, Református, Római Katolikus és Izraelita templomokban, imaházakban. 11.10-kor József főherceg fogadása a pályaudvaron. Fél 12-kor József főherceg fogadása a szobornál - az ünnepély hivatalos megnyitása: Hiszekegy; József főherceg avatási beszéde, majd elhelyezi koszorúját; A szobor megáldása a négyhitfelekezet lelkésze által; Hősök emléke; Óda – Domby Béla református lelkész; Ünnepi beszéd – dr. Kovacsics Dezső főispán; Nyugodjatok, pihenjetelek! Díszvendégek, meghívottak koszorúinak, virágainak elhelyezése; Szabó János községi bíró a szobrot átveszi; Himnusz. 13 órakor József főherceg és a díszvendégek elvonulása a Központi Kaszinóba a díszbédre. Miután az ebédnek 3 órára lesz vége és a vonat 4 óra 52 perckor indul. Ófensége felkérése Nónay Ferenc (százados) által, hogy a 600 méterre lévő sport területen 1 emlékfát ültetni kegyeskedjék. A vendégeket kocsival viszik ki a sport területre. 4 órakor a vendégek a kísérő kocsira ülnek és a vonathoz vonulnak.

A Gyomai Újság 1927. november 13-i és 20-i számában az egész első oldal a leleplezési ünnepélyről tájékoztat. Emellett, igazán nagy érdeme az újságnak, hogy ebben a számban mellékletként csatolják azoknak a hősi halottaknak (469 fő) a neveit, akik felkerültek az emlékműre. Az emlékműről a következő fizikai jellemzők mondhatók el. A szobor alkotója Istók János, anyaga bronzból készült. Az alábbi felirat tekinthető meg a talpazaton: „1848—49-iki szabadságharcunk és az 1914—18-iki világháború hősi halottainak

emlékére”. A következő pillanatot „örökíti meg” a monumentum: ’48-as honvéd kezéből a szabadság lobogóját átveszi a világháborús katona. Összesen 469 hősi halott nevét őrzi.

Istók János kérelme

Harsányi Pál az 1927. november 28-án tartott közgyűlésen felszólalásával kívánt tiszteletet adni a közel 500 gyomai hősi halott katona emlékére. A képviselő testület ezen a közgyűlésen tárgyalta Istók János kérvényét. E kérvényben a szobrászművész azzal fordul a képviselő testülethez, hogy az emlékmű anyag és munkadíj többletét fizessék ki számára. Ugyanis az emlékművön lévő alak a tervezett 175 cm helyett 236 cm magasra sikerült elkészíteni. A többletköltségről Ficek Károly bronzöntő állított ki igazolást. Ezek alapján 5200 Pengőt igényel a szobrászművész. Rövid közgyűlési vitát követően a gyomai község vezetősége Istók János számára 4000 Pengőt ítél meg és további 300 Pengőt az emlékműállítás idején keletkezett sérülések javítására.

Összefoglalás

Gyoma és Endrőd I. világháborús emlékműállítására vonatkozóan elmondható, hogy az országban mindenütt lezajlott „séma” szerint történt. Gyoma és Endrőd I. világháborús hősi halottjai tiszteletére állított emlékművek folyamatairól és ceremóniájáról elmondható, hogy a törvények révén felülről indul, viszont azok közösségi szinten szerveződik meg. Maga az emlékmű a közösségekben is kettős célt szolgált, egyrészt megjelenik a katona hősnek a kultusza, másrészt, ami a családtagok számára még fontosabb egyfajta kapcsot képez az élő és az elhunyt között. Ez azért is fontos az emberek számára, hiszen a Nagy Háborút követően szinte nem volt olyan család, akik nem veszítették el valamely családtagjukat a háború során. A monumentumok nyilvános téren vannak elhelyezve, így a kollektív gyász és emlékezet képét is meghatározzák.

Dávid Benjámín

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma UNKP-18-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Felhasznált szakirodalom

- GYÁNI GÁBOR (2015): *Az első világháború emlékezete*. In. Tomka Béla (szerk.): *Az első világháború következményei Magyarországon*. Budapest, Országgyűlés Hivatala.
- GYÁNI GÁBOR (2016): *A történelem mint emlékmű*. Kalligram.
- KOVÁCS ÁKOS (SZERK.) (1991): *Monumentumok az első világháborúból*. Corvina.
- OROSZLÁNY GÁBOR (SZERK.) (1929): *Békés vármegye tíz éve. 1918-1928*. Orosházi Friss Újság könyvnyomda, könyvészet és lapkiadóvállalat, Orosháza.
- Sajtóanyag
Békés 1925. LVII. évf. 77. sz. 1.
Békés 1925. LVII. évf. 78. sz. 1.
Békés 1927. LIX. évf. 94. sz. 1.
Gyoma-Endrőd Vidéke 1922-1927 I-VI. évf. számai
Gyomai Újság 1927. II. évf. számai
Körösvidék 1925. VI. és VIII. évf. számai
Levéltári források
MNL BéML: IV. B. 401. b. Békés vármegye főispánjának iratai 1927. 964/1927
MNL BéML: IV. B. 413. b. A gyomai járás főszolgabírójának iratai 25. doboz 4608/1927
MNL BéML: V. 311. a. Endrőd község jegyzőkönyve 5. kötet 136/1923; 141/1923; 19/1924; 65/1924;
MNL BéML: V. B. 317. a. Gyoma Község jegyzőkönyvei 13. kötet: 75/1924; 10/1925; 57/1925; 117/1925
MNL BéML: V. B. 317. a. Gyoma Község jegyzőkönyvei 14. kötet: 5/1926; 201/1927; 215/1927; 216/1927, 249/1928
Internetes források
1917. évi VIII. törvénycikk a most dúló háborúban a hazáért küzdő hősök emlékének megörökítéséről: <https://web.archive.org/web/20150531165059/http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=7380> (letöltés dátuma: 2018. november 8. 9:12)
1924. évi XIV. törvénycikk indokolása az 1914/1918. évi világháború hősi halottai emlékének megünnepléséről: <https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=92400014.TVI&targetdate=&printTitle=1924.+%C3%A9vi+XIV.+t%C3%B6rv%C3%A9ny+cikk+indokol%C3%A1s&referer=1000ev> (letöltés dátuma: 2018. november 8. 10:03)
A m. kir. belügyminiszter 1024. évi 247.000. számú körrendelete, a hősök emlékének megörökítése körül követendő eljárásról:
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1924/?pg=600&layout=s (letöltés dátuma: 2018. november 10. 11:04)

Békés Megyei Kormányhivatal Gyomaendrődi Járási Hivatal közleményei

További hírek és információk: www.bekesijarasok.hu

Telefon: 66/581-320

A Mount Everest első magyar női meghódítója tartott előadást Gyomaendrődön

Negyedik alkalommal szerveztek a szenvedélybetegségek veszélyeiről szóló előadást a gyomaendrődi diákoknak. Az előadó ezúttal Ugyan Anita, a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztí keresztjével kitüntetett hegymászónő volt.

A települési önkormányzat által alapított Gyomaendrődi Kábítószergyógyászati Fórum és a Gyomaendrődi Járási Hivatal közös szervezésében megvalósult eseményen a város három általános iskolája végzős diákjainak a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztí keresztjével kitüntetett Ugyan Anita hegymászónő, a 8850 méter magas Mount Everest első magyar női meghódítója tartott előadást.

Hangsúlyozta: bármi is legyen a kitűzött cél, bármilyen lehetetlennek is tűnjön annak megvalósítása, a legfontosabb a kitartás és a küzdelem, mert ezek segítségével megvalósíthatók az álmok.

Az extrém sportoló pályafutása során eddig ötször mászott a bűvös határnak számító, 8000 méteres magasság fölé. Ezen kívül még számos hegymászó-expedícióban képviselte hazánkat a Himalájában és szerte a világban.

Igazolással vehetőek igénybe a kedvezmények

Technikai okok miatt egyelőre nem igényelhető a pedagógusigazolvány, de a vonatkozó kedvezmények igénybe vehetőek egy igazolással.

A pedagógusigazolvánnyal múzeumi belépők, színház- és mozijegyek vásárlásánál, könyvvásárlásnál és utazásnál kaphatnak kedvezményeket a pedagógusok.

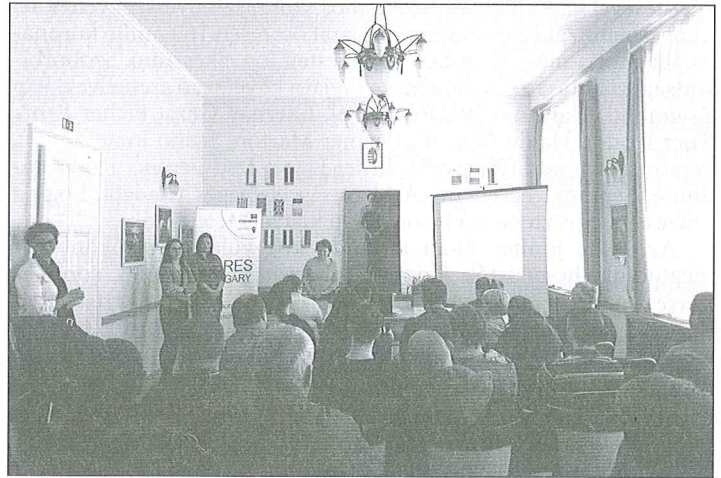
A rendeletben meghatározott pedagógusigazolvány technikai okok miatt jelenleg nem igényelhető. Az aktív állományban lévő pedagógusok esetében a munkáltató, azaz az oktatási intézmény intézi a pedagógusigazolványt helyettesítő igazolás kiadását.

A nyugdíjas pedagógusok a pedagógusigazolvány iránti kérelmüket (mellékletként csatolva a szükséges adatlap: Nyugdíjas pedagógusigazolvány adatlap) bármely kormányablakban beadhatják. A személyes adatokat tartalmazó kérelemhez mellékelni kell a közalkalmazotti jogviszony megszüntetéséről szóló igazolást, amiben szerepel a nyugdíjba vonuláskor betöltött munkakör. A kormányablak a kérelmet a megyeszékhely szerinti járási hivatalba továbbítja. Az illetékes járási hivatal – a jogszabályi feltételek fennállása esetén – az Oktatási Hivatal segítségével intézi a pedagógusigazolványt helyettesítő igazolás kiadását.

Az igazolás 180 napig érvényes és a lejárat után ismételt igényelhető.

Fórum pályakezdőknek és álláskeresőknél

A járási hivatal illetékességi területén működő három középiskola végzős diákjainak, illetve a térség nyilvántartott álláskeresőinek rendezett

zett információs fórumot az elmúlt hetekben a kormányhivatal.

A fórumok összesen mintegy 150 érdeklődőt tájékoztattak a Gyomaendrődi Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztálya által biztosított szolgáltatásokról, képzési lehetőségekről, támogatási formákról. A szakemberek azt is nyomatékosították, hogy nem csak álláskeresőként, hanem munkaviszony melletti közvetítést vagy szolgáltatást kérőként is lehetőség van ezek igénybevitelére. A nyilvántartásba vétel típusairól, azok feltételeiről, az állásközvetítésről, az uniós programokon keresztül igénybe vehető támogatási formákról és az álláskeresőket megillető ellátási formákról egyaránt szó esett a fórumokon.

Emellett a Békés Megyei Kormányhivatal Társadalombiztosítási és Foglalkoztatási Főosztályának munkatársa az uniós együttműködési hálózat céljáról, feladatairól, a külföldi munkavállalásról, annak veszélyeiről, valamint az uniós továbbtanulásról tájékoztatta a résztvevőket.

TeSzedd!

Az idei évben VIII. alkalommal került megrendezésre a **TeSzedd!** Önkéntesen a tiszta Magyarországért! akció. A Gyomaendrődi Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztályának munkatársai évről évre részt vesznek a mára már Magyarország legnagyobb önkéntes mozgalmává vált hulladékgyűjtési akcióban. Az idei évben 16 kolléga csatlakozott a kezdeményezéshez és végzett „nagytakarítást” a járási hivatal környékén 2019. március 21-én délután. A Foglalkoztatási Osztályon dolgozó kollégák a regisztrálást követően megkapták a szükséges eszközöket, kesztyűket és a jelölt szemeteszsákokat. Tisztázták, hogy mit jelent a veszélyes hulladék, mi az ami gyűjthető. A TeSzedd! során például nincs szelektív hulladékgyűjtés, mert ezek a hulladékok általában szennyezettek, ezért nem használhatóak. A 16 kolléga 4 csoportot alakítva kezdte meg az eldobált szemetet összegyűjteni, ezáltal is jó példát mutatva nem csupán a társadalmi felelősségvállalás, hanem a környezettudatos gondolkodás és magatartás terén is.

SPORT

Az alsóházban folytatják

Március utolsó hétvégéjén megkezdődtek a rájátszás küzdelmei mind a felső, mind alsó házban a megyei II. osztályú labdarúgó bajnokságban. A Gyomaendrődi FC az őszi mérsékelttel teljesítménye miatt került ki a felsőházból, ami jelentős visszalépés az elmúlt évi teljesítményéhez képest.

A lejátszott mérkőzések eredményei:

2019. 03. 30. Gyomaendrődi FC – Bucsa SE 2 : 3
G.: Csapó P., Toldi B.

Két hete még az alapszakaszban meccsöztek, a hétvégén pedig az alsóházban mérték össze tudásukat. A vendégek meglepték a hazaiakat, már a harmadik percben betaláltak a kapujukba. A félidő közepén újabb találatlalt sokkolták az amúgy sem acélos hazaiakat. A második félidőből alig telt el tíz perc, amikor egy szépségszép találat következett, amit sajnos ismét a vendégek szereztek. Ekkor ébredtek a hazaiak, hogy ebből még nagy vereség is lehet. A támadásaik kezdtek egyre veszélyesebbek lenni, aminek következtében szépítettek, majd a befejezés előtt újabb gólt szereztek. Hiába borult fel szinte az egész mérkőzésen a pálya, annyit tartózkodtak a hazaiak az ellenfél térfelén a gyenge teljesítményüknek köszönhetően a sereghajtó Bucsa győztesen távozott.

2019. 04. 06. Mezőmgyer SE - Gyomaendrődi FC 3 : 2
G.: Kun Cs., Gábor V.

A télen jelentős vérfrissítésen esett át a hazai gárda, rutinos játékosokat tudtak igazolni a biztos bennmaradás érdekében. Jól kezdtek a vendégek, már a harmadik percben vezetést szereztek, de rövidesen, alig negyedóra elteltével jött a hazai válasz. A félidő utolsó perceiben ismét a vendégek szereztek vezetést. A második félidő elejét megnyomta a Megyer, negyedóra elteltével öt perc alatt lőttek két gólt és megfordították az eredményt. Az utolsó percekre felforrósodott a hangulat, ami három kiállítást eredményezett, egyet a hazaiaknál és kettőt a vendégeknél. A helyzetek alapján megérdemelt hazai győzelem született.

2019. 04. 13. Gyomaendrődi FC – Békési FC 4 : 0
G.: Békési N.(2), Csapó P., Kun Cs.

A rájátszásban még egyik csapat sem szerzett pontot, da amíg a hazaiaknak csak hárommeccses vereségszériája volt, addig a Békés kilenc mérkőzéses negatív sorozattal érkezett a mai találkozóra. A hazaiak azonban úgy gondolták, ők szakítják meg a negatív sorozatot, végig fölényben játszottak, sok helyzetet dolgoztak ki a mérkőzés során. A jó játék gólokban is megmutatkozott, kettő az első félidőben, kettő a második játékrészben született. A hazaiak megszakítva negatív sorozatukat megérdemelt győzelmet arattak. A megyei focinak nagy veszteség, hogy a Békés csak keresi régi önmagát és sodródik a kiesés felé.

2019. 04. 20. Békésszentandrás HMSE - Gyomaendrődi FC 2 : 1
G.: Miklavicz Á.

Mindkét csapat mérsékelttelibb évet fut az idén, hiszen a tavalyi felső házi tagságot cserélték alsó házi részvételre. A két csapat közel azonos játékerőt képvisel, a pillanatnyi forma dönthet. A hazaiak kezdtek jobban a mérkőzést mégis csak egy, a félidő közepén született öngóllal és a félidő legvégén szerzett büntetővel tudtak előnyt szerezni. A második félidőből alig tíz perc telt el és jött a vendégek szépítő találat. Ezt követően hiába küzdöttek becsületesen a vendégek már nem tudták feltörni a Szentandrás masszív védelmét. A végére elfáradtak a hazaiak, magukra húzták a vendégeket, de sajnos a kapujuk már nem forgott veszélyben, így megérdemelten tartották otthon az értékes három pontot a balszerencsés Gyomaendrőddel szemben.

Fülöp Zoltán

Beszámoló a tornászok versenyéről

A tornászok élete teljesen felpezsgött az elmúlt hónapokban. Versenyre jártak. 2019. 03. 30-án, szombaton rendezték meg a FitKid országos II. osztály „B” és Dance „A” országos versenyt Balatonfüreden. A KörösFit DSE csapatát Farkas Lili képviselte, aki a nagyon erős mezőnyben a 15. helyezést érte el.

2019.04. 06-án, szombaton ismét versennyel töltöttük a napunkat, Szolnokra utaztunk, ahol a FitKid országos II. osztály csoportos versenyét rendezte meg a New Top Talent SE. Gyomaendrődről a KörösFit DSE színeiben a Chickens fantázia névre hallgatató duó - azaz Csapai Csenge és Sztvörecz Gréti - versenyzett. A lányok nagyon összeszedték magukat, és egy hiba nélküli gyakorlatot mutatnak be, amely most az országos 7. helyezésre volt elegendő.

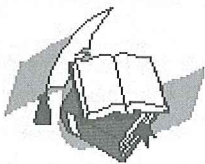
2019. 04. 13-án Budapestre utaztunk, ahol a Kisbálintos tornász fiúk és a Rózsashegyiből Sztvörecz Gréti vett részt a Torna Diákolimpia Országos Döntőjén. Nagy izgalommal vártuk ezt a napot, hiszen 2013 óta, amióta újraéledt Gyomaendrődön a torna élet, még nem volt részünk bekerülni az országos döntőbe. A Kis Bálint Általános Iskola 1. korcsoportos fiú csapata - név szerint: Csernyeczki Balázs, Csapai Csongor, Furka Lénárd, Horváth Zoltán és Szunyog Hunor - egy nagyon erős mezőnyben a 10. helyezést érték el. A versenyen Csapai Csongi kimagaslóan teljesített, és egyéni összetettben a 19. helyet szerezte meg. Sztvörecz Gréti pedig, aki a Rózsashegyi Kálmán Kistérségi Általános Iskola tanulója Debrecenben, az országos elődöntőn az egyéni összetett eredménye alapján jutott be az országos döntőbe. Ez hatalmas eredmény a lányversenyzők között. Gréti minden szerez gyönyörű gyakorlatot mutatott be, és hibátlanul teljesített. Gyakorlatával a középmezőnyben végzett.

A versenyeknek még mindig nincs vége, a fiúk 3 nap pihenőidőt kaptak. Szerdán ismét útnak indultunk, Kiskunhalasra kaptunk meghívást, pontosan a XIX. FAZEKAS-KUPÁRA. A versenyen a fiúk oroszánként küzdöttek, és tényleg a tudásuk legjavát bemutatva bevették magukat a dobogóra, és a 3. helyen végeztek Szekszárd és Dunapataj mögött, megelőzve Izsákot és Kiskunhalast. A csapat tagjai: Csernyeczki Balázs, Furka Lénárd, Horváth Zoltán, Szunyog Hunor. Nagy öröm volt ez számunkra, hiszen Gyomaendrődről több mint 10 éve indult csapat ezen a versenyen, Varga Lajos vezetésével. Az ő nyomdokaiba lépni - legalábbis megpróbálni-nagy megtiszteltetés!

Gergely Orsolya - tornaedző

irodalmi oldal

Rovatvezető: Polányi Éva

Tímár Máté (1922-1999)

HAZAI HARANGSZÓ

Falusi csendélet '75.
Vallomás útban hazafelé

Először, ahogy visszaidézni tudom, a tapasztott földű tornác volt számomra a haza, melynek ágasához zsinogelte lábamat Édesanyám, miután leverve róla a koflóstyúkot, megittam fél fészekalja tojást. Azután tágult, egyre tágult. Az udvar, a tilalmas kútgödörig. Az árokkal szegett kicsi gazdaság, melyre azt mondtuk, hogy a „miénk”. S végezetül az az ég sátorával fedett, hatalmas kör, ameddig elrepíteni tudta pillantásának madarait a két szemem. A kukoricaerdős hat dűlő Ugar, az esőzések idején totyogós Páskom, a szarvasi határakon túli, gulyás-ménesez Tóniszállás-pusztá. Mellette Décs, pusztuló kastélyaival. Az ugar, a polyákalmi, a páskomi iskola, ritka népkörök, reves útszéli fészületek és a polyákalmi harangocskák töltötték látnivalóval, otthoni zsondulással ezt a babonás tanyai világot, órajársnyira szülőfalumhoz, melyet itt most Körösmartnak neveznek. Legfeljebb a páröles kunhalmok foghíjazták a látóhatár körét, s mert a tetejükről még messzibbre láttam, azok lettek hát gyermekképzeletem földrajzában a hegyek.

A Körös-parti nagyközség már ünnepi lakomát jelentett, amire hónapokon át készülni illett. Jónak kellett lenni érte, hogy jutalom-ból megismerkedhessek vásáraival, hetipiacaival, csodákkal teli üzleteivel, temetéses-templomos misztikus alkalmával, hiszen eszteni-dei legalább ötven héten át csak a harangjaival üzengette, hogy mi azért az övéi vagyunk.

Néha persze másképpen is. Végrehajtókkal, kakastollas csendőrökkel, választási sortűz ijesztő hírével, meg a Szabad Szó hetilappal, melyből a szomszédoknak felolvasott Édesapám. És igencsak egyénien is értelmezte a híreket, hogy: „Betlehem Pista megint lakmároztatja azt a Rothermerét”, vagy a gyerek fülének nem való piacos riadalmat: „Hunya Pistát, a koministát megint elvitték az éjszaka.”

Ezt a bokáig poros, szárhegyig sáros, fülledt tanyai létet cipeltem egészen tizenkét esztendő koromig, amikorra nem csak az elemi hat osztályt tudhattam a hátam mögé, hanem a mindennapi kenyereimért is megdolgoztam régen. Legeltettem az állatokat, morkot szedtem, kapáltam, ostorhegyet futottam bátyjaim akarata előtt, mert legutolsónak születtem. Betlehemezés, háromkirály-járás, locsolkodás, a nemcsak ismert, de élt néphagyományok színesítették, néhány beszenszegi, szarvasi, berényi kocspásztorság gazdagította a szlovák és sváb szomszédság ismeretével, de minden emberi értékük csorbítása nélkül. Innen jártam azután, hol gyalogosan, hol kerékpáron a falusi polgári iskolába. Ide álmodtadott a honvágy a neves sárréti gimnáziumból, de sokszor azóta is. Pedig a nagy táblákkal mérő jelenben már csak a dűlőutak, a nagy táblákkal mérő jelenben már csak a dűlőutak, a beomlott torkú kutak és a konok akácfaajtások maradtak meg belőle.

Emlékezet tanított meg arra, hogy a távolság olykor közelebb hoz, s a lélek öntörvényű vállalásán a valóság kőörülő vasfoga is kicsorbul gyakorta. Nevezetesen az a nádtetős igazság, hogy nem is

itt születtem, hanem az akkor még csak tanyaközpont Hunyán, ahol Édesapámék felesbérlok voltak akkor, s húszévesen már egy faluszéli házacsakában lehettem otthon, ahová behunyott szemmel most is belémmagasodik a Szüleim sírja. Az a valahavolt, önmagát túlélte tanyavilág mégis bennem van, akár a lelkem, hozzámnőtt, mint a bőröm, s elűzhetetlenül kíséző és kísértő árnyékom.

Pedig de sokszor megkeveseltem már ifjúságomban is. Nyirkos, dohos, „aprószent” csecsemőhalottakat, göthölő heptikásokat termelő egészségtelenségét, rezervátumságát, nem is tegnapi-, tegnapelöttiségét. Vasnyűgnek éreztem tagjaimon, megmenekültme előle, amerre billentett a fejem. Budapestre, a jövődökeresés ösvényeire, majd Szibériáig boronált a történelem, csakhogy az a tanyai haza mindenhová utánam szökött. Megtartani. Töprengeni a holnapok felett, s beleálmódni minden felhasználható téglácskáját a jövődöbe, mielőtt tanyáira zuhant volna a csákány, hogy lakói emberhez méltóbb körülmények közé költözzenek végre. Hírmondója ifjúságomat a mogyoróvirág rózsaszínjében, a búzavirág kékjében, az útonjárók adjonisten köszönésében, s a drága anyanyelv szép, teliszájú magánhangzóiban, amelyekkel ő terül elém, ha írok, zendül nyelvemen, ha szólok...

Úgy érzem, néha láthatatlan korbács ostoroz feléje, melynek szálaít az adósságaimból fonták egybe. Halott Édesanyám hangja hív máskor, megfáradt testvéreim gondja, s a közügy, hogy alakuló jelenét a közösség kévéjébe kötve, hozzá méltóan szépítsük a jövő szérűjére. Olykor szídom is, mert nem akarja az okosat, de ilyenkor magamat is véle, hiszen ahogy fehéredik a hajam, tudván-tudom, nem szabadulhatok elrendelt kényszere alól. Olyanná álmodom hát, amilyennek a valóságban szeretném. Ikerközségével egybeszakadó várossá a Hármaskörös mentén, eltartó bőséggel közös földjein, otthonmarasztaló munkaalkalmakkal gyáraiban. S tudom, hogy szövetségünk az idő, és az országformáló szorgalom valóra is váltja ezt az álmodot. Hiszen, ahogy a folyókat sem lehet megállítani, úgy a tegnapiakat se szóhatja be senki, hogy holnapután is olyanok maradjanak, amilyenek a sohasem vénülő gyermekemlékezet őrizi őket.

Otthon csak egy helyén, egyetlen táján lehetünk a világnak. Ott, ahol a bölcsőnk ringott, és ahová hűlt porainkat szánjuk. Belső iránytűnk mindig arrafelé mutat. A Szülőföld- sors! Tagadni gyalázat, elhallgatni szégyen, megvallani megkönnyebbülés.

Valamikor életem nehéz óráiban, messzire szakadva tőle, erős fogadásokat tettem: Ha egyszer viszontláthatom sohasem távolod el tőle messzibbre, mint ameddig harangszava elkísér. Ma már tudom, ha akarnék sem tudnék. Itt muzsikál az a szívemben, s ki-kicsilingel majd még a síromból is, ott a Szüleim lábánál, körösmarti temetőben...

A Gyomaendrőd Város Közgűjteményeiért Közalapítvány kuratóriuma tisztelettel meghívja Önt és kedves ismerőseit a

80 ÉVES E. SZABÓ ZOLTÁN

festőművész jubileumi kiállításának megnyitójára

Helye: Vidovszki Béla Városi képtár,
Gyomaendrőd, Kossuth u. 11.

Ideje: 2019. május 11. (szombat) 10 óra
Köszöntőt mond Toldi Balázs, Gyomaendrőd város polgármestere

A kiállítást megnyitja: Dr. Szemenyei Sándor
nyugalmazott középiskolai igazgató

Műsorral közreműködik: Papp Gábor művészstanár gitáron

A kiállítás megtekinthető: 2019. június 15-ig
hétfő-szerda-pénteken: 12-17 óráig
csütörtök-szombaton: 8-13 óráig

Beemeltük az édesvízi haltenyésztést az Unió politikái közé

Erdős Norbert sajtóközleménye

„Az Európai Parlament először szentel külön fejezetet a tengeri és édesvízi haltenyésztésnek. Ezzel mérföldkőhöz érkezett a magyar édesvízi haltenyésztés fejlesztése az Unióban” - jelentette ki Erdős Norbert fideszes EP-képviselő az uniós halászati politikáról szóló plenáris szavazást követően Brüsszelben. A fideszes politikus hozzátette: „Végre az Európai Unió is kulcságazatként tekint az akvakultúrára, hiszen felvette a pénzalap elnevezésébe az 'akvakultúra' szót, sőt külön nevesíti a magyar vidéknek fontos édesvízi haltenyésztést”.

A Békés megyei képviselő emlékeztetett, hogy egy friss uniós tanulmány szerint az akvakultúra ágazatban a 2014-es évhez képest 2016-ra a bevételek megduplázódtak, s a foglalkoztatás is növekedett. A haltenyésztésnek továbbá komoly munkahelyteremtő képessége van a vidéken élő polgárok számára, ezért ide kell helyezni a hangsúlyt a halászati politikán belül. Az édesvízi haltenyésztés az élelmiszerbiztonság megerősítésén és a vidéki foglalkoztató szerepén túl jelentős környezetvédelmi szolgáltatásokat nyújt, hiszen hozzájárul a természeti környezet sokféleségéhez, az optimális vízkészlet gazdálkodáshoz, a tájkép formálásához és az árvíz elleni védekezéshez.

A fideszes politikus rámutatott, hogy a parlamenti jelentés tervezetéhez 1028 képviselői módosító indítványt nyújtottak be a képviselők, ebből ő maga 114-et. Erdős kiemelte: „Komoly eredmény a magyar vidék, különösen a magyar haltenyésztők és horgászok számára, hogy 108 módosító indítványom bekerült a Parlament végső álláspontjába.”

Az EP felvette az új uniós halászati politika célkitűzései közé a fenntartható akvakultúra ágazat előmozdítását, valamint a halászati és akvakultúra ágazatok piacainak és a feldolgozóiparnak a megerősítését. Sőt, a tengeri akvakultúra mellett külön megemlíti az édesvízi ágazatot, továbbá a zárt haltenyésztős medencéket és a vízvisszaforogató, recirkulált tógazdaságokat. „Komoly eredmény, hogy az EP 10%-kal, folyó árakon számolva 7,74 milliárd euróra követeli megemlíni a jelenlegi halászati uniós költségvetést, amely jelentős fordulat az Eu-

rópai Bizottság eredeti, 4,5-os csökkentéséhez képest” - jelentette ki a fideszes politikus.

Erdős javaslata szerint az általános tilalomtól eltérően az uniós forrásból gazdaságok átadását lehet majd ösztönözni a fiatal halászok és haltenyésztők számára. Szintén siker, hogy a Parlament jelentése tiltja azon génmódosított halak tenyésztését, amelyek károsíthatják a természeti környezetet, ami összhangban áll a magyar Alaptörvényben lefektetett célokkal.

Az EP Halászati Bizottságának tagja komoly előrelépésnek nevezte, hogy az Európai Bizottság szándékával ellentétben az akvakultúra termelő és élelmiszeripari beruházások vissza nem térítendő támogatásainak megőrzése bekerült a Parlament szövegébe. Ezeket a direkt támogatásokat tehát a jövőben is lehet nyújtani a pályázó vállalkozásoknak.

A néppárti politikus emlékeztetett, hogy a jogszabály szövegét már az új Európai Parlament tárgyalja majd a Bizottsággal és a Tanáccsal. „A magyar vidék és a magyar haltenyésztők érdeke, hogy hiteles politikuskok kerüljenek az EP-be. Javasolom mindenki számára, aki a szívén viseli a magyar mezőgazdaság sorsát, hogy menjenek el szavazni május 26-án, s a Fidesz-listára adják a voksukat” - emelte ki Erdős Norbert.

Erdős Norbert európai parlamenti képviselő 2019. április 14-én (vasárnap) 11 órakor sajtótájékoztatót tart Budapesten, a Fidesz Lendvay utcai székházában az akvakultúra ágazatban elért eredményekről. A sajtótájékoztatót a néppárti politikus mellett Németh István, a MAHAL elnöke is részt vesz. Az eseményen interjúk készítésére is lesz lehetőség.

Brüsszel, 2019. április 4.

További információ:

Erdős Norbert irodája: +32-228-37716
<https://erdos.fidesz-eu.hu/hu/>
<http://fidesz-eu.hu/>

Kiszámítható piacokat kínálunk a gazdák részére

Erdős Norbert sajtóközleménye

„Jelentősen javítottuk a mezőgazdasági piacok uniós szervezését. A sertés- és baromfi húsról kiterjesztettük az állami intervenció lehetőségét, külön forgalmazási előírásokat fogalmaztunk meg a mézre és a méhészeti termékekre vonatkozóan, továbbá biztosítottuk a borszóló telepítési rendszer további működését. A magyar gazdáknak és kormányzatnak a jövőben több eszköze lesz a válságok elleni védekezésre” - jelentette ki Erdős Norbert fideszes európai parlamenti képviselő az uniós jogszabály szakbizottsági szavazását követően Brüsszelben.

A Békés megyei politikus kiemelte: „Most a mezőgazdasági piacok közös szervezéséről szóló előírások módosítására volt szükség, mivel az Unió már két évvel ezelőtt megerősítette a mezőgazdasági kockázatkezelési eszközöket. Az agrárbizottság tagjaként aktívan részt vettem a munkában és a tárgyalások során, hogy tovább javítsuk a mezőgazdasági szabályozást” - tette hozzá Erdős Norbert.

A fideszes politikus rámutatott: „A szakmai közeli szervezetek és azok egyesületei vonatkozásában további munkára volt szükség, hogy minél több jogszerű együttműködési formát kiemelhessünk az uniós versenyjog, s főleg a trösztellenes szabályok hatálya alól. Főszabályt tettük az írásbeli szerződéseket a gazdák és a kereskedők között, valamint bevezetésre kerül az értékmegosztási záradék is, amely segíti majd, hogy a termelők minél nagyobb

arányban részesedjenek egy élelmiszer végső nyereségéből”.

Erdős Norbert kiemelte: „A jövőben az új Európai Mezőgazdasági Piacfigyelő Központ jelenteni fog minden mezőgazdasági ágazatról, amely a piaci szereplők és tagállamok piaci és árjelentéseit dolgozza majd fel. Külön öröm számomra, hogy a javaslatom alapján a Parlament hajlandó kiterjeszteni az állami intervenciót a sertéshúsról, a baromfi húsról és a répacukorra”.

A magyar borászok számára jó hír, hogy a jelenlegi kiszámíthatóságot és biztonságot nyújtó telepítési engedélyezési rendszer 2030 helyett 2050-ig maradhat fenn. Továbbá sikerült megakadályozni a direkttermő szőlőfajták, mint az Otelló vagy az Izabella köztermesztésbe vonását. Ehelyett csak a jelenlegi ültetvényeket tarthatják meg.

Erdős Norbert üdvözölte, hogy az EU belső piacának a jogszerűtlen import elleni védelmét szolgáló forgalmazási előírások, vagyis uniós fogalmak közé sikerült felvenni a mézet és a méhészeti termékeket, mint a méhviasz vagy a méhpempő. „Sikerült ugyanezt elérni a borjúhús és a bárányhús területén, melyeknek mostantól uniós szintű fogalom lesz, így az import termékeket is ehhez kell majd igazítani. A báránynál például a legfeljebb 12 hónapos kor lesz az előírás, ami előrelépés a jelenlegi helyzethez képest” - tette hozzá a fideszes politikus.

Erdős kijelentette, hogy a szakbizottságban megszavazott szöveg tartalmaz néhány problémás rendelkezést is. Ilyen az alkoholmentesített borok, például a Sangria jogi oltalmának kérdése, ahol nem sikerült megakadályozni a baloldali törekvéseit. „Az új parlamenti szakbizottságban még lesz munka ezzel a rendelkezéssel. Szerencsére a jövőben csak borból lehet majd alkoholmentesített bort készíteni. Hasonló gondot okoz az Európai Bizottság által elrendelhető kötelező termeléscsökkentési illeték, melyet súlyos válság esetén vehetne ki az uniós testület. Véleményem szerint nem szabad ilyen drasztikus központi intézkedéssel beavatkozni, a termelők igényeit egy opcionális termeléscsökkentési rendszer jobban kielégítené” - emelte ki a Békés megyei képviselő.

„A legfőbb eredmény, hogy a következő Európai Parlament agrárbizottsága tovább dolgozhat az uniós jogszabály szövegén, így fontos, hogy a jövőben is a magyar termelők érdekeit képviselő politikusok kerüljenek be az EP-be. Javasolom a gazdáink számára, hogy mindannyian menjenek el szavazni május 26-án, s a voksukat adják a Fidesz-listára” - emelte ki Erdős Norbert.

Brüsszel, 2019. április 2.

További információ:

Erdős Norbert irodája: +32-228-37716
<https://erdos.fidesz-eu.hu/hu/>
<http://fidesz-eu.hu/>

Egészségről-betegségről

Vesekőképződés megelőzésére életmód tanácsok

Kedves Olvasók! Az májusi újságszám-ban szeretnék ismertetést nyújtani a vesekőek kiújulásának megelőzésére alkalmazott étrendi, életmódbeli és szükség esetén gyógyszeres tanácsokról. Remélem, hasznos információra akadnak az újságcikk olvasása során.

A vesekő a vizelettel kiválasztódó anyagcsere termékekből képződhet, amikor ezekből az anyagokból egy vagy több nagyobb mennyiségben van jelen vagy pl. a kőképződést gátló anyagok szintje lecsökken a vizeletben. A túltelített oldatból kiválnak a kristályok. Húgyúti kőképződésére hajlamosító tényezők lehetnek a húgyutakban lévő idegentestek, a vizelet elfolyását akadályozó kórállapotok (vese fejlődési rendellenesség, vesevezeték szűkület, prosztatata megnagyobbodás) és a húgyúti fertőzések.

A veseköves betegek vesegörcs esetén vér-, vizeletvizsgálaton vesznek részt, és a kő ürülése után annak analízise megtörténik. Az urológiai vizsgálat alapján a betegek a kőképződés valószínűsége alapján alacsony-és magas rizikójú csoportba sorolhatók. A kőképződés kiújulásának megelőzésére egyénre szabottan speciális diéta és kezelés válhat indokoltá.

Általános javaslatok vesekőképződésre hajlamos betegek részére:

A naponta elfogyasztott folyadék mennyisége 2,3-3 liter legyen, egyenletesen elosztva a nap során. Nyári időszakban, a verejtékezés, testmozgás miatti fokozott folyadékvesztés miatt növelni kell a bevitt folyadék mennyiségét. A folyadék ne legyen savas (szénsavas üdítők) és lúgos sem (gyümölcslevek), tea és alacsony ásványi anyag tartalmú ásványvíz fogyasztása javasolt.

Az étrend kiegyensúlyozott legyen, a diétának része lehet bármelyik étel, az

egyes anyagok túlzott bevitelét kerülni kell. A kalcium bevitel ajánlott mennyisége: 1000-1200 mg naponta. Sószegény diéta javasolt a szív-és érrendszer védelmében és a kőképződés kialakulásának megelőzésére. A nátrium-klorid bevitel ajánlott mennyisége: 4-5 gramm/nap.

Az ajánlott fehérjebevitel: 1 gramm fehérje kilogrammonként. (Egy 70 kg-os betegnek 70 gramm az ajánlott napi fehérjebevitel.) Kalcium-oxalát kristályok vizelettel történő ürülése esetén javasolt a magas oxalát tartalmú ételek kerülése (spenót, sóska, rebarbara, eper, csokoládé, vörösbors). Mivel a tartós C-vitamin bevitel összefüggésben van az oxalát kövek képződésével, ezért a nagy mennyiségű (100 mg felett) C-vitamin tartós bevitel kerülendő.

A túlsúly és a stressz hajlamosít vesekő képződésére, ezért a rendszeres testmozgás csökkenti a kőképződés valószínűségét.

A kőképződés szempontjából magas rizikójú betegeknél az általános megelőzés mellett gyógyszerek szedését is ajánljuk a kő-analízis során kimutatott típusa szerint.

A kalcium kövek megelőzésében hatékonyak a thiazid típusú és a thiazidszerű vízhajtó gyógyszerek.

A kalcium-citrát és a kalcium-foszfát kövek képződésének megelőzésére ajánlott az alkalikus citrátok bevitel, ami lúgosítja a vizeletet.

A kalcium-foszfát és kalcium-oxalát kőképződését gátolja a magnézium-oxid-, hydroxid-, aszpartát bevitel.

A húgysav-és kalcium tartalmú kövek képződése ellen hatékony az allopurinol tartalmú gyógyszer bevitel.

Az L-Methionin nevű aminosav szedése gátolja a kőképződést a vizelet savanyítása miatt.

Étrendi tanácsok ismételt kőképződés esetén:

A kalcium-oxalát kövek ismételt képződése esetén ajánlott a magas oxalát tartalmú ételek kerülése, pl. sóska, spenót, cékla, rebarbara, zöldborsó, kakaó,

csokoládé, erősre főzött kávé, tea, kóla, ribizli, málna. A szénhidrátok bevitelének mérséklése ajánlott, mert a szénhidrát lebontás során is keletkezik oxalát.

Kalcium-foszfát tartalmú kövek ürülése mellékpajzsmirigy túlműködés, a renális tubuláris acidózis nevű betegség vagy húgyúti fertőzés kialakulásakor jellemző. Ezekben az esetekben a vizelet savanyítása jó hatású, javasolt ezért savanyító élelmiszerek (húsfélék, kenyér, rizs) fogyasztása és a lúgosító hatású élelmiszerek (zöldségek, főzelékek, tejtermékek, tömény gyümölcsle) kerülése.

A húgysav és ammónium-urát kövek képződésekor a purin bevitel korlátozására a magas fehérje tartalmú és a vizeletet savanyító élelmiszerek (rizs, lisztes ételek, tojás) kerülése, a lúgosító ételek bőséges fogyasztása javasolt.

Az igen magas purin tartalmú élelmiszerek közé tartoznak az élesztő, a füstölt húsok, a pisztráng, a hering, a szardínia és a tenger gyümölcsei. Magas purin tartalmúak a különböző húsfélések, a szárazbab, a lencse és a borsó. Közepes purin tartalmú a csirke, az angolna, a sonka és a zöldborsó. Minimális mennyiségű purin képződik a tejtermékek, a sajtok, a saláták, a gyümölcsök, a cereáliák, a burgonya, a sárgarépa, a retek, a cékla, és az olajok magvak fogyasztása során.

A struvit tartalmú és a fertőzéssel összefüggésben kialakuló kövek képződése ellen hat a húgyúti fertőzés célzott kezelése a megfelelő antibiotikummal és a vizelet savanyítása. Az antibiotikum kezelés akkor vezet teljes eredményre, ha a húgyutakból a kő kiürül.

A cisztin tartalmú kövek képződésekor a vizelet lúgosítása és fokozott folyadék bevitel javasolt. Kerülendő élelmiszerek: a hús-és halfélék, a tojás, a tejtermékek, a szárazbab, a lencse, a rizs, a kakaó, a káposzta, a karfiol és a kelbimbó. Étrendi kezelés mellett ebben az esetben gyakran gyógyszeres kezelés is szükséges.

A xantin kövek megelőzésében javasolt a bőséges folyadék bevitel és a purinszegény diéta.

A vesekő képződésre való hajlam esetén ajánlott a megfelelő összetételű ásványvíz fogyasztása. Kalcium kövek képződésekor magnézium tartalmú, urát-és cisztin kövek kialakulásakor nátrium-bikarbinát tartalmú ásványvízek fogyasztása a kőképződés ellen hat.

Forrás:

semmelweis.hu/urologia/2015/02/18/vesekovet-kiujulasanak-megelozese/
Ásványvíz típusok-víznorm.hu

ASZTAG

- szabadban tárolt, tartósan összerakott, cséplésre vagy nyomtatásra váró gabona (elsősorban búza) -

Gyerünk a piacra

Az utóbbi időben sokat hallunk a magyar mezőgazdaságról, szó esik az agrártámogatások jövőbeni sorsáról, de hallani az informatikára alapozott precíziós gazdálkodáson kívül a jelenlegi időjárásról, mely lehet a klímaváltozással van összefüggésben és az aszályos évekre tartósan fel kell készülni. Nem szabad szó nélkül hagyni azokat a kormányzati törekvéseket, melyek a vidéki életminőséget kívánják javítani. A Területi- és Településfejlesztési Programok (TOP) az egész országra hatással vannak és lesznek a későbbiekben, ennek egy szelete, mely a helyi piacok létesítésére és fejlesztésére irányul.

A piacról sok emlékünknél van. Általában a kisgyermek nagymamájával ment eleinte piacra. Sokunkat megragadott az a varázs, a sok ember és a sokféle látnivaló. Korábban inkább élelmiszereket lehetett látni, a helyi gazdálkodók tejtermékei, tojás és élő állatként a baromfiak. Kivonult a helyi cukrász is, nyáron a fagyaltját kínálta Herter bácsi, más időben meg a süteményeit. Én itt most helyi endrődi emlékeket idéztem. Aztán emlékeinkben él még a „kgst” piac, ami sok fiatal számára ismeretlen. A rendszerváltozás előtt a környező országokból magánszemélyek hozták a susogó melegítőt, egyéb ruhaféléket és műszaki cikkeket. Tehát vannak emlékeink a piacról, de most a jövőben működő új vagy felújított piacról kívánok írni. Békés megyeiként ezt kívánom néhány gondolattal bemutatni.

Először 2 fogalmat kellene tisztázni:

Hagyományos piac

Olyan épület, épületegyüttes vagy terület, ahol állandó vagy rendszeres jelleggel többnyire napi, esetenként heti rendszerességgel folytatnak kiskereskedelmi tevékenységet. (a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény)

Helyi termelői piac

Olyan piac, ahol a kistermelő a piac fekvése szerinti megyében, vagy a piac 40 km -es körzetében, vagy Budapesten fekvő piac esetében az ország területén bárhol működő gazdaságból származó mezőgazdasági, illetve élelmiszeripari terméket értékesít. (a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény)

A TOP pályázatokon nyertesek címadó pályázatai: Termelői piactér kialakítása, Helyi gazdaság fejlesztése, helyi termelők, helyi termékek piaca jutásának támogatása, Termelői piac kialakítása, Termelői piac fejlesztése, Piackorszerűsítés. Már többször leírtam, hogy a megyében 58 milliárd forint TOP lehetőség volt, melynek már közel 100 %-a szerződéssel megerősített és sok helyen megtörténtek a kivitelezések vagy folyamatban vannak. Ebből az 58 milliárdból 3 milliárd 410 millió forint lett vagy lesz piacok létesítésére, felújítására vagy korszerűsítésére elkölve.

A megyében 43 települést érint a megyeszékhelyen kívül, ott más forrásból szintén láthatjuk a piac megújulását, mert a Megyei Jogú Városokra (MJV) külön kormányprogram vonatkozik. Miért fontos a helyi piac hiszen a hipermarketekben mindent lehet kapni? Természetesen igen lehet a válasz, de fontos számunkra a helyi termékek fogyasztása, az élelmiszerek eredetének ismerete és egy mosolygó sajt árus asszonyhoz szívesen visszamegyünk vagy a derűvel kolbászt vagy szalonnát szelő henteshez is. Az eredet megjelölés fontos, ebben nagy a különbség a piac és a nagyáruház között. Az őstermelőt ismerjük, tudjuk nem csap be, mert azzal elveszíti a bizalmat és különben is hétről hétre találkozunk, a zöldség-gyümölcs kereskedő az ár mellett nagy betűvel hirdeti a származás helyét, igaz erre jogszabály kötelez minden kereskedőt a hipermarketek azonban egyszerűen megoldják: lásd a kartonon,

aminek oldalán nagy nehezen olvasható egy egzotikus ország neve. Aztán miért fontos még a helyi piacokon vásárolni? Ha a vidéken élő emberek helyben megélhetést találnak, lassul vagy megáll az elvándorlás, és nem utolsósorban a piac egy fontos közéleti tér.

Mint már említettem a megye 43 települése érintett a piac létesítésben vagy felújításban a MJV-on kívül.

Van-e erre szükség?-- teszik fel többen a kérdést. A pályázók felmérték saját igényeiket és a szigorú pályázati feltételeknek megfelelően készítették pályázataikat. Természetesen további segítség szükséges. A jelen kormányzat helyesen döntött, hogy ismét a Mezőgazdasági Tárcához (Agrárminisztérium) tartozik a Vidékfejlesztési Államtitkárság. Van egy Agrár Marketing Centrum, mely marketing munkával segítheti a helyi piacok működését.

Az elmúlt hétfőn volt Gyomaendrődön a XXI. Sajt- és Túrófesztivál. A megnyitón több előadó beszélt a helyi termékek fontosságáról, a zsűri elnöke elmondta, hogy 60 termékkel neveztek a versenyre. Kiváló kóstolási lehetőségek voltak sajtból és túróból, de a hozzáillő bor sem hiányzott. Indul a gasztronómiai idény, hétről hétre más-más termék bemutatója következik, mely ráirányíthatja a figyelmet a hazai jó minőségű termékeinkre. A megye piacait fel kellene térképezni és egy oldalon meghirdetni a kínálatot, ezt össze lehetne kapcsolni a falusi vendégszattal, hogy az idelátogatók egy jól eltöltött szabadság után helyi termékekkel térhetnének haza és még az otthoni falatozás közben is emlékeznének Békés megyére.

Gyomaendrőd, 2019. április 30.

Várfi András
agrármérnök
fotók: Weigert József

Izès Izek

Május

Húsgombóc párizsiból

A párizsit apró kockákra vagdaljuk, szikkadt zsemlet is, kevés füstölt szalonnát is. Tejbe lisztet keverünk és tojássárgáját (palacsinta tészta állagúra), kicsi sót és belekeverjük a párizsit, zsemlet, szalonnát, snidlinget. Olyan állagúra keverjük, hogy gombócokat tudunk készíteni belőle. Lobogó forró vízben kifőzzük és pirított zsemlemorzsába forgatjuk. Tejjel tálaljuk.

Seidl Ambrus

FENYŐ FÜRÉSZÁRU

deszkák, OSB lapok, lécek, kerítéslécek, pallók, szegőlécek, gerendák, lambéria

TÚZIFA
bükk, tölgy, akác, akácfaoszlop

KAPUFA BT. Gyomaendrőd, II. ker. 467.

06/70 513-95-14

A kondorosi úton, a vásártér után

METAL STOP KERÉKPÁRÜZLET ÉS ÉPÜLETGÉPÉSZET

Kerékpár forgalmazó márkabolt és szervíz

- Tornádó elektromos kerékpárok,
- gázkészülékek, kazánok, radiátorok,
- csövek, szerelvények.
- hűtőszekrények, fagyasztóládák, mosógépek,
- Led TV-k, porszívók
- háztartási kisgépek, szórakoztató elektronika,
- szegek, csavarok, zárok, lakatok,
- fürdőkádak, mosdók, csaptelepek, mosogatók
- ZÁRTSZELVÉNYEK, TÉRHÁLÓK, ESŐCSA-
TORNÁK és FÜSTCSÜVEK kedvező áron!
- kerékpárok JAVÍTÁSA - SZERELÉSE!

GYOMAENDRŐD, Bajcsy-Zsilinszky u. 44. Tel.: (66) 386-909
Hitellehetőség! Minden kerékpárhoz értékes ajándékot adunk!

XVII. BOGRÁCS NAPJA

2019. június 8. szombat

Gyomaendrőd (Öregszőlő) Kondorosi út 1.
(a Rózsahegy Ház melletti szabad területen)

Nevezési kategóriák:

- ☞ paprikás krumpli (minden változatban)
- ☞ pörkölt
- ☞ egyéb (ami a bográcsba befér)

Jelentkezés a főzőversenyre
2019. június 5-ig

- ☞ személyesen a Rózsahegy Házban
- ☞ vagy a 66/282-659, 30/599-41-67 telefonszámokon

Nevezési díj: 2000 Ft/csapat

(Fedett főzőhely, 2 db sörpad asztallal, tűzifa. Minden további garnitúra 1000 Ft.)

Gyomaendrődi árusok jelentkezését várjuk!

Egész napos programmal, gyermeknap meglepetésekkel,
sztárvendégekkel várunk minden érdeklődőt.

Ismét lesz Bográcsnapi futóverseny!

A részletes programról később adunk tájékoztatást.

MINDENKIT SZERETETTEL VÁRUNK!

III. Bográcsnapi Futóverseny

2019. június 8.

Gyomaendrőd (Öregszőlő)

Start/Cél: a Rózsahegy Ház melletti szabad terület

Gyermek távok:

300 méter (óvodások)
500 méter (alsós iskolás)
1800 méter (felsős iskolás)

Felnőtt távok:

21000 méter
10500 méter
5250 méter

- ☞ Mindenki befutóérmet kap
- ☞ Az egyes távokon korcsoportos értékelés történik
- ☞ A gyerekek is éremdíjazásban részesülnek
- ☞ Az eredményhirdetést követően mindenki vendégünk egy tál bográcsosra

A részletes programról később adunk tájékoztatást.

MINDENKIT SZERETETTEL VÁRUNK!

Örökségünk

Régi endrődi gyászjelentések (Közreadta: Hegedűs Bence)

Alulírottak mély fájdalommal telt szívvel jelentik kedves leányuknak, illetve nővérüknek

Kovács Etelkának

élete 18-ik évében hosszú szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után 1913 december hó 11-én déli fél 12 órakor történt gyászos elhunytát.

Az engesztelő szent mise-áldozat a meghaldogult lelki üdvéért folyó hó 13-án reggel 8 órakor fog az endrődi plebánia templomban az egek Urának bemutatni. A meghaldogultnak földi maradványai 13-án délután fél 3 órakor a gyomavégi róm. kath. temetőben helyeztetnek örök nyugalomra.

Endrőd, 1913. évi december hó 11-én.

Kovács Dániel
és neje

Hunya Erzsébet
mint szülők

Hunya Mihály
nagyatyja

Hunya Andrásné
Kovács Eszter
íj. Kovács Dániel
Kovács Vilmos
Kovács Erzsébet
Kovács István
Kovács Veronka
Kovács Klárka
testvérei

Alulírottak mély fájdalomtól megtört szívvel tudatják, hogy az önfeláldozó jó édesanya, nagymama, szerető testvér és rokon

özv. Hunya Józsefné szül. Kovács Viktória

életének 66. évében, 1924. szeptember 28-án éjjel 1 órakor, a halotti szentségek ájtatos felvételével hosszas, súlyos, de türelmesen viselt szenvedés után meghalt.

Felejthetetlen halottunk hült tettemei f. hó 29-én, délután 4 órakor a róm. kath. egyház szertartása szerint a szarvasvégi temetőbe helyezték öröknyugalomra.

Az engesztelő szentmise-áldozat f. hó 30-án reggel 8 órakor az endrődi r. kath. templomban fog az Egek Urának bemutatni.

Endrőd, 1924 szeptember 28.

Örök szeretetünk virasszon emlékei felett!

Hunya Zoltán
Szabó Elekné
szül. Hunya Ilona
özv. Timár Lajosné
szül. Hunya Irma
gyermekét.
Hunya Zoltánné
sz. Timár Terézia
özv. Hunya Józsefné
szül. Vitay Mária
menye.
Szabó Elek
Scheibert Lajos
veje.

Hunya Viktória,
Dániel, Terézia, Zoltán,
Miklós, Etelka, Irma,
Szabó Ilona,
Eszter, Margit, Katalin,
Timár Irma,
Lajos, József,
Scheibert László,
Sarolta, Mária,
Hunya Mária
unokái.

Kovács Dániel
Kovács István
és neje Soczó Monika
Dr. Kovács Péter
és neje Török Sarolta
özv. Tóth Mátyásné
szül. Kovács Mária
Kovács Frigyes
és neje Kovács Mária
Kovács Lóbor
és neje Hunya Veronika
testvérei és sógornói

XXI. Nemzetközi Sajt- és Túrőfesztivál

Gyomaendrődön XXI. alkalommal, április utolsó hétvégéjén került megrendezésre a Nemzetközi Sajt- és Túrőfesztivál, a Kállai Ferenc Kulturális Központ szervezésében. A háromnapos rendezvénynek gasztronómiai célján túl feladata a település turisztikai adottságainak bemutatása is. A fesztiválon felvultak nem csak a hazai és határon túli tejes termékek, hanem a történelmi borvidékeink pincészetei is. Mondhatni állandó kiállítók érkeztek Torockóról, Bihardiószegről, de számos hazai manufaktúra is ismét jelen volt. (A teljesség igénye nélkül: Etyek, Debrecen, Hajdúszoboszló, Diósd, Izsák, Jászberény, Füzesabony, Tiszatenyő) Emellett érkeztek Békés megyei sajt-készítők is Körösladányból, Békéscsábánról, Dévaványáról, Magyarbodzásról. Az árusok kóstolással népszerűsítették termékeiket, amelyeket vásárolni is meg lehetett a látogatóknak. A sajtversenyen megmérethették termékeik minőségét a készítőik, a neves szakácsokból és sajt-készítő mesterekből álló zsűri előtt. A szállodák és szállások nagy része teltházzal működött a 3 napos rendezvény alatt, melyet igazából a rossz idő sem tudott megakadályozni.

A Határ Győző Városi Könyvtár szervezésében került ismét megrendezésre a Torta- Süteménykészítő verseny és kiállítás, amely egyre nagyobb népszerűségnek örvend a sütni szerető lakosok körében.

Vasárnap a Hősök útján Egészségfalu várta a látogatókat egy nagy szűrőkamionnal. A szakadó eső ellenére több mint száz fő vette igénybe az egészség megőrzésére szolgáló programot. A vizsgá-

latok lebonyolításban nagy szerepet vállalt a Szakrendelő igazgató asszonya Dr. Magyar Hajnalka, illetve az intézmény szakdolgozói is.

A szakmáskor mellett a jó hangulatról változatos programok, koncertek gondoskodtak. Felléptek a szülőföldről elszármazott művészek, akiknek minden alkalommal nagy megtiszteltetés az ismerősökből álló közönség tapsa. Voltak gyerekprogramok, este pedig koncerteken szórakozhattak az idelátogatók. A gyors felmérés és becslés szerint megközelítőleg tízezer látogatója volt a háromnapos, egyre népszerűbb gasztronómiai és turisztikai rendezvénynek.

Lehóczkiné Timár Irén alpolgármester

Halottaink

BULA VINCE volt gyomaendrődi lakos, 2019. 03. 27-én, életének 81. évében megtért Égi Atyjához.

KALMÁR IMRÉNÉ szül. TORMA OLGA hunyai lakos, április 15-én, 86 éves korában megtért Teremtőjéhez.

MURÁNYI LÁSZLÓNÉ HORNOK CECÍLIA volt gyomaendrődi lakos, 2019. 04. 18-án, életének 94. évében az Égi hazába költözött.

VÁROSUNK, Gyomaendrőd * Megjelenik havonta * Kiadja az Endrődi Szent Imre Egyházközségért Közhasznú Alapítvány 5502 Gyomaendrőd, Fő út 1. Tel., Fax: (66) 283-940 * Felelős: Szabó Zoltánné * Főszerkesztő: Iványi László * Főszerkesztő helyettes: Lehóczkiné Timár Irén * Szerkesztőség címe: Szabó Zoltánné Városunk szerkesztősége 5502 Gyomaendrőd, Endrődi u. 11. Tel. +36 20/519-8798 varosunk@gmail.com * Alapítók: †Vaszkó András, †Császár Ferenc, Iványi László * Szerkesztők: Czank Gábor, Dávid Benajmin, Farkas Zoltánné, Fülöp Zoltán, Hegedűs Bence, Hunya Jolán, dr. Macsári Judit, Polányi Éva, Seidl Ambrus, Várfi András * Műszaki szerkesztő: Iványi László * Technikai munkatárs: Bukva Csilla *

Lapzárta minden hónap 20. napján * Megjelenik minden hónap első hétvégéjén, Interneten a hónap 15. napján *

* MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTERIUM: Nytsz.: B/PHF/1495/BÉ/1995. * HU ISSN 1586-3689 * készült: GyomaPress Kft. *

http://www.varosunkujag.hu * E-mail: varosunk@gmail.com szerkesztoseg@varosunkujag.hu

HÍREK, ESEMÉNYEK A KIS BÁLINT ÁLTALÁNOS ISKOLÁBÓL

XX. Szép Magyar Beszéd Verseny

A Kazinczy-díj Alapítványi Bizottsága és az Anyanyelv-ápolók Szövetsége Hunya Jolán tanárnőnek A „Szép magyar beszéd” verseny országos döntőjére többszöri eredményes felkészítésért a 20. évforduló alkalmából elismerő oklevelet és emlékérmeket adott. A díjat Kisújszálláson, a Polgármesteri Hivatalban ünnepélyes keretek között vette át a Gyomaendrődi Kis Bálint Általános Iskola pedagógusa.

Versmondók

A XXVI. Területi Versmondó Versenyen vett részt hét felsős tanuló, Vésztőn. Az alábbi eredmények születtek: Vaszkán Milán, Szilágyi Péter és Varsányi Misell: 6. helyezés, Kiszely Kitti: 5 h. Uhrin Andor: 4. h. Bula Boglárka és Hugi Zoltán: 3. helyezés! Igazán jól sikerült, eredményes nap volt! Felkészítőjük: Hunya Jolán tanárnő.

Nemzetközi Kenguru Matematikaverseny eredményei

Iskolánkban 2019. március 21-én 52 tanuló töltötte ki a Nemzetközi Kenguru Matematikaverseny feladatlapját. A pontszámok összesítése után a tanulók megtekinthették az országos és a megyei helyezéseiket.

Kiemelkedő megyei eredményt értek el a következő tanulók:

- 2. osztályosok között: 35. helyezett Kürti Péter (2. a)
- 3. osztályosok között: 55. helyezett Weigert Virág (3. a)
- 4. osztályosok között: 20. helyezett Szujó Barna (4. a)
- 5. osztályosok között: 79. helyezett Magyar Péter (5. b)
- 6. osztályosok között: 48. helyezett Tóth Rebeka (6. a)
- 7. osztályosok között: 37. Bula Boglárka (7. b)
- 8. osztályosok között: 30. Nun József (8. c)

Felkészítő pedagógusaik: Hornokné Lapatinszki Gizella, Kovácsné Szabó Mária, Kovácsné Bácsi Ilona, Fekécs Éva, Palicskáné Szegedi Katalin és Ökrös Katalin. Gratulálunk diákjainknak és felkészítőiknek!

Gödöllőn jártunk...

Április 10-én, Gödöllőn rendezték meg a diákolimpia mezei futóbajnokságának országos döntőjét. Iskolánkat népes csapat képviselte, hiszen a megyei döntőről továbbjutottak csapatban a III. korcsoportos fiúk (Gál Donát, Kiss Zalán, Mertz Attila, Oláh Zsombor, Vaszkán Bence), a IV. korcsoportos lányok (Fodor Nap-sugár, Izsó Éva, Kovács Szófia, Sági Aliz, Weigert Enikő), valamint a II. korcsoportból egyéniben Vaszkán Milán. A verseny az egyik legnagyobb, a diákolimpia rendszerében, mert több mint kétezer versenyző gyűlik össze, hogy részt vegyen a küzdelmekben. Az atlétákon kívül szinte minden sportág képviselteti magát, ahol a kitartásra, állóképességre van szükségük a sportolóknak. Iskolánk tanuló közül Vaszkán Milán az előkelő 20. helyen végzett, míg Mertz Attila 30. lett a korcsoportjában. Az eredmény értékét növeli, hogy 250 versenyző közül érték el a helyezéseket. A csapatok tagjai mindnyájan teljesítették a távot és a középmezőnyben végeztek. Dicséret valamennyi résztvevőnek a tisztas helytállásért.

Országos elődöntőbe jutottak a kézisek

2019. április 17-én a kézilabda diákolimpia országos elődöntőjének selejtezőjére vártuk a sándorfalvi általános iskola diákjait. A lányok az első mérkőzésen 21-9 arányú győzelmet arattak. A második (felejtető) meccsen 14-24 arányban szenvedtek vereséget, de a továbbjutáshoz így is megvolt a 2 gól előny. Reméljük, az

országos elődöntőn lelkesen és nagy odaadással játszanak majd a lányok. Hajrá „KISBÁLINT”!

Pártai Lucia meteorológus, matematikus járt az iskolánkban

A Föld napjához közeledve várták tanulóink, kollégáink Pártai Lucia meteorológus, matematikus a Gyomaendrődi Kis Bálint Iskolába, aki a természet védelméről, a várható időjárásról, a klímaváltozásról tartott interaktív előadást. Köszönjük, hogy a nevest szakember elfogadta meghívásunkat, érdekes tájékoztatója által új és hiteles információkhoz juthattak diákjaink.

Kisfiúk a nagy Budapesten

Budapestén rendezték meg a torna diákolimpia országos döntőjét. Iskolánkat a Csernyeczkai Balázs, Csapai Csongor, Furka Lénárd, Horváth Zoltán, Szunyog Hunor összeállítású I. korcsoportos csapat képviselte. A korai ébresztő és a hosszú út kissé megviselte a fiúkat, de a verseny idejére összeszedték magukat és mindenki igyekezett a legjobb formáját nyújtani, ami az országos X. helyezést eredményezte. Büszkék vagyunk rájuk és köszönjük az edzőiknek, Gergely Orsolyának és Hornok Imrének a sikeres felkészítést!

Osztottunk, szoroztunk, itt bizony mindenki nemsokára iskolás lesz!

Ennek a gondolatnak a jegyében telt az utolsó Suliváró foglalkozásunk. A leendő elsőseinket ugyan még az óvó néni kísérték át az iskolába, de már igazi diákok módjára ültek be az iskolapadba. Ildikó nénivel olvasni, írni, Irénke nénivel számolni tanultak. Gizike néni megtornáztatott mindenkit, és jó hangulatban mozgásköztáztak. A táblagépek is előkerültek, a másodikos diákok segítségével jól játszottak velük, észre sem véve, hogy közben tanulnak is.

A sok tanulástól kellőképpen kifáradtak a gyerekek, így nagyon örültek, amikor már az ebédlő felé vettük az irányt. A konyhasnéni nagyon kedvesek voltak, mindenki kapott bőven repetát is.

Hírek a Rózsahegyi Iskolából

Rózsahegyis matekhíradó

Matekosaink idén sem pihennek és eddig is jó eredményekkel leptek meg minket. A Zrínyi matematikaverseny megyei fordulójában több mint 200 induló között 7. helyezést ért el Horváth Nikolett 5. osztályos tanuló, aki az ünnepélyes eredményhirdetésre is meghívót kapott. Ezen a versenyen csapatban is méri a tanulók teljesítményét. Iskolánk nyolcadikos diákjai (Gubucz László, Fekécs Hanna, Bereczki Barbara) az előkelő 10. helyet szerezték meg.

Komoly lexikális ismereteket és logikus gondolkodási módot, érvelő képességet igényel a Varga Tamás országos matematikaversenyen való eredményes szereplés. Ennek felett meg Gellért Zalán 7. osztályos tanuló, aki a megyei forduló után a 7. helyen végzett. Gratulálunk diákjainknak!

Hetedikesink az Öveges laborban

Tavasszal a 7. osztályosok tölthettek el egy-egy délelőttöt Szarvason, a Vajda Péter Evangélikus Gimnázium Öveges laborjában. A természettudományok népszerűsítését szolgáló programban először a halmazállapot-változásokkal és a jód jellemzőinek megismerésével foglalkoztak, majd egy kis rendszertani osztályozás után fénymikroszkóppal vizsgálták meg különféle metszeteket, végül látványos kísérletekkel elemezték Newton törvényeit.

Az ész és a vállalkozókedv versenye

Katasztrófavédelmi versenyen

Az idén újra megrendezésre került a felmenő rendszerű katasztrófavédelmi ifjúsági verseny a Liget Fürdőben. Iskolánk csapata ügyesen versenyezve az 5. helyet szerezte meg. Az elmélet mellett nyúlágátépítés, tömlőszerelés, veszélyjelkirakás, szelektív

hulladékgyűjtés, elsősegélynyújtás és kitelepítési ismeretek is szerepeltek a versenyprogramban. A csapat tagjai voltak: Buza Gergő, Hofmann Dániel, Gubucz László, Köleséri Attila és Nagy Milán.

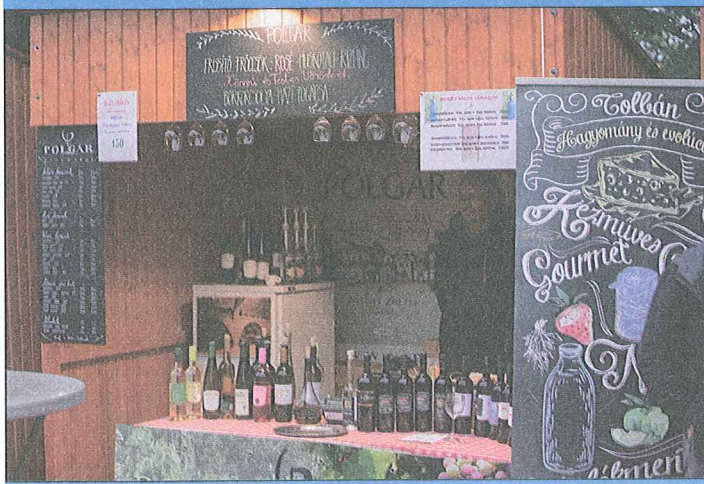
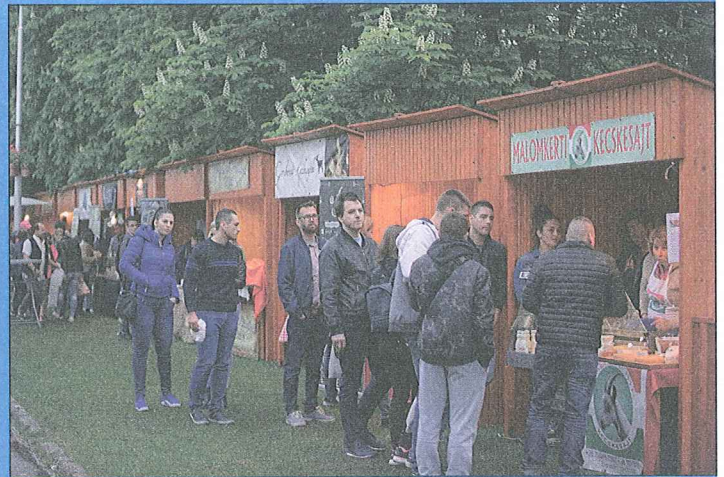
Április 3-án iskolánk hagyományai szerint megrendeztük az Észkaszinót. Az osztályok 5 fős csapatokkal mérkőztek meg a verseny öt állomásán. Az állomásokon a résztvevők kipróbálhatták matematikai tudásukat, helyismeretüket, szövegértésüket. Aki mert kockáztatni, az plusz pontokat is szerezhetett csapatának, ha kedvezett neki a szerencse. Az iskolai észkaszinó végén mindenki nyert legalább egy csokit.

Mezei futóverseny

A Megyei mezei futóverseny fordulójára március 26-án került sor Orosházán, a Bogárzó löverseny pályán. Kiemelkedő eredményt ért el Kővágó Dominika, aki ötödik és Nagy Ágoston, aki nyolcadik lett egyéniben. A III. korcsoportos fiúk csapatban hatodikok lettek.

További hírek, információk: www.rozsahegyi.hu

XXI. Nemzetközi Sajt- és Túrófesztivál

Vándorkupa Versenyen a Színfolt

A XV. Siófoki Vándorkupa maraton - reggel 8 órától éjjelig tartó – verseny vett rész immáron negyedik alkalommal a Színfolt Mazsorett Táncegyesület április 27-én. A következő nagyon szép eredményekkel tértek haza! Gratulálunk!

- Szilágyi Csilla : botos szóló 6. h. - Piroska Attila: botos szóló: 5. h. Szilágyi Csilla: pompon szóló 2. h. Botos mini formáció: Színfolt 3. h. Piroska Attila: twirling szóló 2. h Színfolt: zászlós mini formáció: 1.h. Az egyesület vezetői: Hunya Jolán és Baráth Beáta.

Tisztelt vásárlóim!

AGRO ÁRUHÁZ

Tavaszi ajánlataim:

Gyomaendrőd, Fő út 15.
Telefon: 06-20-9527-032 és
06-66-386-274.

- Kályhák, kandallók, üstházak, zom. üstök
- Kályhacsövek, szeneskannák
- Műanyagahordók, kannák, műa. rekeszek
- Befűtött üvegek, üvegtetők
- Őszi virághagymák (tulipánok, jácintok, stb.)
- Virágcserepek, virágföldek, tápanyagok
- Növényvédőszeresek, őszi lemosószeresek
- Rágcsálóirtók, csapdák, ragasztók
- Fejszék, halták, fűrészek
- Kéziszerszámok, szegek, csavarok
- Lánzfűrészek, fűrők, sarokcsiszolók
- Munkavédelmi bakancsok, kesztyűk, ruhák, gumicsizmák
- Mécsesek, gyertyák
- Festékek, hígítók, ecsetek, stb.
- Kutya, macska eledel, nyakörvek, párázok
- Takarófoliák, agroszövet

Várom kedves vásárlóimat!

FARKAS MÁTÉ